

ਤਤਕਰਾ

1. ਜਾਣ ਪਛਾਣ
2. ਬਚਤ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੁਕਤੇ
3. ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਦੀ ਚੋਣ
4. ਸੰਪਤੀ ਵਿਤਰਣ ਨੀਤੀ
5. ਸਵੈ-ਚਿਤਰ (Self Portrait)
6. ਬਚਤ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਸਤੂਆਂ/ਚੀਜ਼ਾਂ
7. ਬਚਾਅ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਸਤੂਆਂ
8. ਉਧਾਰ ਲੈਣ ਸੰਬੰਧੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ
9. ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਯੋਜਨਾ
10. ਉਦਯੋਗਪਤੀ ਬਣਨ ਲਈ ਵਿੱਤ ਯੋਜਨਾ
11. ਪੌਨਜ਼ੀ ਸਕੀਮਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ
12. ਟੈਕਸ ਬਚਤ ਸੁਝਾਅ
13. ਵਿੱਤੀ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਖ਼ਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ
14. ਆਰਥਕ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਲਾਭ
15. ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਔਂਕੜਾਂ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਵਿਧੀ

1. ਜਾਣ ਪਛਾਣ

ਹਰ ਘਰ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਬਣਾਉਣੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਇਹ ਬੱਚਤ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗ ਹੋ ਨਿਬੜਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਕਿਸੀ ਖਾਸ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਬੱਚਤ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭੱਵਿਖ ਲਈ ਵਿਚ ਖਰਚਣ ਲਈ ਇਨਕਮ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਬਜਟਿੰਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਰਥਕ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਲਕਸ਼ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਲਾਇਸੈਂਸ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੈਸੇ ਦੀ ਸਹੀ ਵਿਉਂਤਕਾਰੀ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਲਕਸ਼ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਘਰ ਦਾ ਖਰੀਦਣਾ, ਬੱਚੇ ਦੀ ਉੱਚ-ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਬੱਚਤ ਕਰਨੀ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਲਈ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਬਣਾਉਣੀਆਂ।

ਅੱਜ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਵਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਖਰਚਦੇ ਹਨ, ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਨੂੰ ਡੈਬਿਟ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਿਵੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹਿਸਕ ਵਿਚ ਪਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ, ਬਿਨਾ ਭਰੋਸੇ ਯੋਗ ਕੰਮ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੇ ਮੂਲ ਉਲਟ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅੱਗੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਵੇਂ ਅਤੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਵਿੱਤੀ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਵੱਧਣ ਫੁੱਲਣ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਪੈਸੇ ਦੀ ਨਿਪੰਨਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਉਪਦਰਵੀ ਹਾਲਾਤ/ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਬਦਲਦੇ ਕਰ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਛੋਟੇ ਸਮੇਂ ਕਾਲ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਸਮੇਂ ਕਾਲ ਦੀਆਂ ਬੱਚਤਾਂ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਬੱਚਤ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਸੰਪਤੀ ਵਿਚ ਵੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਿਵੇਸ਼ ਲਈ ਕਿਸੀ ਕੋਲ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਪਤੀ ਖਰੀਦਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ- ਜਿਵੇਂ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਜਮਾ ਕਰਵਾਉਣਾ, ਸਰਕਾਰੀ ਬੱਚਤ ਸਕੀਮਾਂ, ਸ਼ੇਅਰ, ਮਿਊਚੁਅਲ ਫੰਡਜ਼, ਬੀਮਾ, ਕਮੋਡਿਟੀਜ਼, ਬਾਂਡਸ, ਰਿਣ ਪੱਤਰ, ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਫਿਕਸ ਜਮਾ ਰਾਸ਼ੀ, ਆਦਿ।

ਇਹ ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਛੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਹੋਈ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਚਿੱਤਰ ਵੱਲ ਦੇਖੋ ਕਿੱਥੇ ਤੁਸੀਂ ਹੋ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਕਿੱਥੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ।

1. ਹੁਣ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ।
2. ਵਿੱਤੀ ਲਕਸ਼ ਨੂੰ ਜਾਣੋ।
3. ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਜ਼ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣੋ।
4. ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਅੰਕਣਾ
 - ਖਤਰਾ
 - ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਪੈਸੇ ਦੀ ਕੀਮਤ (ਅਵਗਰ ਦੀ ਕੀਮਾ)
- ਧਿਆਨ ਦਿਉ
 - ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ
 - ਆਪਣੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ
 - ਆਰਥਕ ਸਾਧਨ
5. ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਬਣਾਉ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਤਤਪਰ ਕਰੋ।
6. ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰੋ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੋਧ ਲਵੋ।

2. ਬਚਤ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੁਕਤੇ

ਤੁਹਾਡੇ ਮਾਪੇ ਸਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ: ਪੈਸਾ ਪੇੜ ਤੇ ਨਹੀਂ ਉੱਗਦਾ। ਹਕੀਕਤ ਵਿਚ ਇਹ ਦੂਸਰੇ ਪੈਸੇ ਤੇ ਉੱਗਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਪੁਰਾਣੀ ਕਹਾਵਤ ਵੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਕਿ ਹੋਰ ਪੈਸਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪੈਸੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੈਸੇ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੋਰ ਪੈਸਾ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਚੰਗੀ ਖ਼ਬਰ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੋਰ ਪੈਸਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੈਸੇ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਬਚਤ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼

ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋਕ ਛੋਟੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਲਕਸ਼ ਲਈ ਬਚਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਤੁਹਾਡਾ ਪੈਸਾ ਚਾਲੂ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਬੜਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਥੋੜੇ ਬਹੁਤੇ ਬਿਆਜ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਕਮਾ ਵੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕੱਢਣਾ ਵੀ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵੱਡੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਲਕਸ਼ ਲਈ ਪੈਸਾ ਬਚਾ ਕੇ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪੈਸਾ ਵੱਧੇਗਾ ਹੀ। ਸਗੋਂ ਇਹ ਮਾਮੂਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਰਕਮ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਕਦੀ ਵੱਧ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਦੀ ਡੁੱਬ ਵੀ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਚੰਗੀ ਕਮਾਈ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਬਲਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਚਾਲੂ ਖਾਤੇ ਤੋਂ ਕਿਧਰੇ ਵਧੇਰੇ।

ਬਚਤ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਤੀ ਲਕਸ਼ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਿਉਂ ਹਨ?

ਕਿਸੀ ਕਿਸੀ ਲਈ ਤਾਂ, ਬਚਤ ਜਾਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਵਿੱਤੀ ਲਕਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਖਰਚੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੁਆਦਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਪੈਸਾ ਕਮਾ ਕੇ ਦੇਵੇ। ਕੋਈ ਵੀ ਬਿਆਜ ਜਾਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਤੀ ਲਕਸ਼ ਦੇ ਹੋਰ ਨੇੜੇ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਮਿਹਨਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਪਈ।

ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਬਚਤ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਓ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਲੋੜ ਸਮੇਂ ਪੈਸੇ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਵੋਗੇ, ਭਾਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਘਰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਬਚਤ ਕਰੋ ਜਾਂ ਬੱਚੇ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਨਿਵਿੱਤੀ ਲਈ। ਵੀਹਵੇਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਚਤ ਕਰਨੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧੀਆ ਰਹੇਗੀ। ਅਸਰ ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਾਕੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੰਗੀ ਸਹਿਣੀ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਛੋਟਿਆਂ ਕੋਲ ਇਹ ਲਾਭ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੇ ਲੋਕੀ ਜੇ ਇਹ ਸੰਕਲਪ ਸਮਝ ਕੇ ਲਾਗੂ ਕਰ ਲੈਣ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਸੌਖੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਵਿੱਤੀ ਲਕਸ਼ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਵਿੱਲ ਦੀ ਕੀਮਤ

ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਤਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਹੋ ਕਿ ਜਿੰਨਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਤੁਸੀਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰੋਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੈਸਾ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਕਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਾਰਨ ਤੁਸੀਂ ਅਵਸਰ ਨੂੰ ਦਾਅ ਤੇ ਲਗਾ ਰਹੇ ਹੋ। ਇਹ ਕਥਨ ਕਹਿਣਾ ਆਸਾਨ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਇਸ ਵਕਤ ਬੱਚਤ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ- “ਮੈਂ ਬਲਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੈਸੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਾਂਗਾ।” ਪਰ ਇਹ ਨਿਰਨਾ ਸ਼ਾਇਦ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਸੋਚ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹਿੰਗਾ ਪਏ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਤਾਕਤ ਦਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਮਹਿੰਗਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਤੁਹਾਡੇ ਬਿਆਜ ਦਾ ਨਫਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਵੇਗਾ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਘੱਟ ਪੈਸਿਆਂ ਤੇ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ।

ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੋ:

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਹੁਣ ਦੇ ਖਰਚੇ ਨੂੰ 10 ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਤ ਘਟਾ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਰੱਖ ਦਿਉ? ਅਗਰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨੀ ਵਿਚੋਂ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਲੱਕਸ਼ ਲਈ 10 ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਤ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਉਹ ਲਕਸ਼ ਕਿਹੜੇ ਹਨ? ਇਹ ਕਿਸਮਤ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਇਹੋ ਕੰਮ ਆਉਣਗੇ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ

ਸਿਰਫ ਇਹ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ “ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੈਸਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿਓ” ਬੱਚਤ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਰਜੀਹ ਦਿਓ - ਤਾਂ ਉਹ ਮਹਿਜ਼ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਸੁਪਨਾ ਨਹੀਂ ਬਣਨਗੇ ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਵੱਧ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਣਗੇ।

ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੀ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਘੱਟ ਹੈ ਜਾਂ ਵੱਧ, ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਇਕ ਸਵੈ-ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਘੱਟ ਲੋੜ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਫਿਲਹਾਲ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਉਹ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਬਚਤ ਕੇ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਵੱਡੀ ਅਵਧੀ ਦੇ ਲਾਭ ਮਾਣ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਬਜਟ ਬਣਾਉਣਾ

ਤੁਹਾਡੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਬਜਟ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਬਜਟ ਬਣਾਉਣਾ ਤੁਹਾਡੇ ਪਥ ਦਰਸ਼ਨ, ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਆਮਦਨੀ ਦੇ ਅੰਤਰੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਦਮੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਆਰਥਕ ਲਕਸ਼ਾਂ ਜਾਂ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਕਰ ਸਕੇ। ਬਜਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲਕਸ਼ ਤਮਾਮ ਖਰਚਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਆਮਦਨੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਬਜਟ ਦੇ ਲਾਭ:

- _ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਉੱਪਰ ਫਾਲਤੂ ਖਰਚਿਆਂ ਉਪਰ ਬਜਟ ਨਿਗਾਹ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।
- _ ਅਚਾਨਕ ਪਏ ਫੰਡਾਂ ਜਾਂ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।
- _ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ 'ਚ ਰਖਦਾ ਹੈ।
- _ ਸੇਵਾ ਨਿਵਿੱਤੀ ਉਪਰੰਤ ਉਸ ਦੀ ਜੀਵਨ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਉਚ ਬਣਾਉਣ 'ਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਬਜਟ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਢੰਗ

ਕਦਮ 1: ਆਪਣੀ ਆਮਦਨੀ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੀ ਸਾਰਿਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਹੋਈ ਆਮਦਨੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਤਨਖਾਹ, ਬੈਂਕ ਦਾ ਵਿਆਜ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਨਿਵੇਸ਼ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕਦਮ 2: ਜ਼ਰੂਰੀ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖੋ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਉ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਘਰ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ, ਪਰਚੂਨ, ਵਸਤੂ, ਟੈਲੀਫੋਨ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਬਿੱਲ ਅਤੇ ਪੈਟ੍ਰੋਲ ਅਤੇ ਗੱਡੀ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਵੇ। ਹਰੇਕ ਤੇ ਹੋਏ ਖਰਚੇ ਨੂੰ ਗਿਣੋ।

ਕਦਮ 3: ਆਪਣੇ ਕੁਲ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਲਾਓ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਲੱਗਿਆਂ ਵਿਆਜ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਕਦਮ 4: ਫਾਲਤੂ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਜਿਸ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਛੁਟੀਆਂ, ਤੁਹਫੇ, ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਅਤੇ ਰਸਤਰਾਂ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ।

ਕਦਮ 5: ਆਪਣੀ ਬੱਚਤ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਲਾਓ। ਇਕ ਦੂਜੇ, ਤੀਜੇ ਅਤੇ ਚੌਥੇ ਢੰਗ ਦੇ ਆਂਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਜਮਾ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲੇ ਢੰਗ ਜਾਂ ਕਦਮ ਦੇ ਆਂਕੜੇ ਜਾਂ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚੋਂ ਮਨਫੀ ਕਰ ਕੇ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੋ ਕਿ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰ ਅਣਕਿਆਸੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਵਕਤ ਕਈ ਵਾਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬਜਟ ਬਦਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਕਮੀ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਉਧਾਰ ਲੈਣ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਕਰੋ ਅਤੇ ਜਿੰਨਾ ਹੋ ਸਕੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਪਣੇ ਬਜਟ ਉਪਰ ਸਥਿਰ ਰਹੋ।

ਨਿਵੇਸ਼ ਉਪਰ ਮੁਢਲਾ ਫੈਲਾਓ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ

ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋਵੋ, ਉਸ ਵਕਤ ਇਹ ਬੜਾ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਉੱਪਰ ਮੁਦ੍ਰਾ ਫੈਲਾਓ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਹਿਸਾਬ ਲਗਾ ਸਕੋ। ਇਸ ਦੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਪੱਧਰ ਉੱਪਰ, ਇਨਫਲੇਸ਼ਨ ਸਾਧਾਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਚੜਾਅ ਆਉਣਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਜਦੋਂ ਵਸਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਧਦੀਆਂ ਹਨ ਉਸ ਵਕਤ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੀਮਤ ਹੇਠਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਡਿੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੈਸਿਆਂ ਨਾਲ ਜੋ ਵਸਤ ਤੁਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਜਾਂ ਸਾਲ ਵਿਚ ਖਰੀਦਦੇ ਸੀ, ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੁਪਿਆਂ ਨਾਲ ਉਨੀ ਵਸਤ ਖਰੀਦਣੀ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਮੁਦ੍ਰਾ ਫੈਲਾਓ ਮੇਰੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਨਿਰਣੇ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ?

ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਸ ਵਤਾ-ਪਾਓ ਦੀ ਕੀਮਤ 2 ਰੁਪਏ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਉਸ ਦੀ ਕੀਮਤ 7 ਰੁਪਏ ਹੈ। ਵਧਿਆ ਮੁੱਲ ਵਸਤੂ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਅਤੇ ਮਾਤ੍ਰਾ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਵਧੀ ਹੋਈ ਕੀਮਤ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਵਧੇ ਮੁੱਲ ਕਰ ਕੇ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਮੁਦ੍ਰਾ ਫੈਲਾਓ (inflation) ਕਰ ਕੇ ਵਧੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਵਸਤਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲੀ ਹੋਈ ਕੀਮਤ:

ਵਸਤਾਂ	ਕੀਮਤ (2001-02)	ਕੀਮਤ (2009-10)
ਖੰਡ (ਇਕ ਕਿਲੋ)	16.00	40.00
ਭੋਜਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਤੇਲ (5 ਲੀਟਰ)	290.00	500.00
ਸੋਨਾ (10 ਗ੍ਰਾਮ)	4,474.00	17, 138
ਚਾਂਦੀ (ਇਕ ਕਿਲੋ)	7,868.00	28,345.00
ਚੌਲ (ਇਕ ਕਿਲੋ)	14.00	35.00
ਪੈਟ੍ਰੋਲ (ਇਕ ਲੀਟਰ)	33.46	48.83
ਡੀਜ਼ਲ (ਇਕ ਲੀਟਰ)	19.88	36.74

ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਦ੍ਰਾ ਫੈਲਾਓ ਦਾ ਬਹੁਤ ਖਤਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਨਪੀੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ: ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਈਆਂ 5% ਵਿਆਜ ਤੇ ਫਿਕਸ ਡਿਪੋਜਿਟ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤ ਤੇ ਉਹ ਰਕਮ 1050 ਰੁਪਏ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਸੇ ਸਾਲ ਮੁਦ੍ਰਾ ਫੈਲਾਓ 6% ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਖਰਚਾ 1060 ਰੁਪਏ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਜਮਾ-ਪੂੰਜੀ ਤੁਹਾਨੂੰ 1050 ਰੁਪਏ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ ਲਈ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਨਾਲੋਂ ਤੁਸੀਂ ਘਾਟੇ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਦ੍ਰਾ ਫੈਲਾਓ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਰੇਟ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮੁਦ੍ਰਾ ਫੈਲਾਓ ਦੇ ਮੰਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਕਿਹੜੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਆਪਣੀ “ਕੁਮਾਈ ਜਾਂ ਮੁਨਾਫੇ ਦੀ ਅਸਲੀ ਦਰ” ਨੂੰ ਨਿਰਣਾਇਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰੋ। ਮੁਦ੍ਰਾ ਫੈਲਾਓ ਜਾਂ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਤੁਹਾਡੀ ਕੁਮਾਈ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮਹਿੰਗਾਈ ਜਾਂ ਮੁਦ੍ਰਾ ਫੈਲਾਓ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਦਰ ਤੋਂ ਸਤਰਕ ਰਹਿ ਕੇ ਵੀ ਇਹ ਬੜਾ ਜੋਖਿਮ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਣਾਇਕ ਇਨਫਲੇਸ਼ਨ ਦੀ ਕੀ ਦਰ ਯੋਜਿਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖਤ ਨਿਵੇਸ਼ ਦਾ ਆਕਰਸ਼ਣ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਮੁਦ੍ਰਾ ਫੈਲਾਓ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋ ਕੇ ਬਦਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਬਚਤ ਖਾਤਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਉੱਪਰ ਮੁਦ੍ਰਾ ਫੈਲਾਓ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਕਰ ਸਖ਼ਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਆਜ ਦਰ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਮੁਦ੍ਰਾ ਫੈਲਾਓ (ਇਨਫਲੇਸ਼ਨ) ਦੀ ਦਰ ਵਧਣ ਕਾਰਨ ਤੁਸੀਂ ਘਾਟੇ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਹੋ।

ਖਤਰਾ ਅਤੇ ਵਾਪਸੀ

ਨਿਵੇਸ਼ ਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਖਤਰੇ ਨਾਲੋਂ-ਨਾਲ ਹੀ ਚਲਦੇ ਹਨ। ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਇਉਂ ਵੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਜਾਂ ਕੁੱਝ ਸੰਪਤੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਲਈ ਜੋ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਚੰਗੀ ਗਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਪੈਸਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮੁਨਾਫੇ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਵਰਦਾਨ ਵੀ ਸਿੱਧ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਾਜਬ ਮਲੂਮ ਹੋਣ ਲਗਦੀ ਹੈ।

ਖਤਰੇ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਗੱਲ ਜੋ ਚੇਤੇ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸੰਭਾਵੀ ਵਾਪਸੀ 'ਚ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਵਧਦਾ ਹੈ। ਮੂਲ ਤੌਰ ਤੇ ਜਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਖਤਰਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਵੱਡਾ ਸੰਭਾਵੀ ਭੁਗਤਾਨ (ਇਹ ਦੋ ਸ਼ਬਦ ਬੜੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ “ਸੰਭਾਵੀ ਭੁਗਤਾਨ” (Potential Pay off)। ਇਸਦੀ ਕੋਈ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।)

ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ‘ਬਿਨਾ ਖਤਰੇ’ (no risk) ਉਤਪਾਦ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਚਤ ਖਾਤਾ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਮੁਦ੍ਰਾ ਫੈਲਾਓ ਦੀ ਦਰ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਕਮਾਈ ਦਾ ਡਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਵਾਪਸੀ ਮੁਦ੍ਰਾ ਫੈਲਾਓ ਦੀ ਦਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਕਿ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਅਸਲੇ ਜੜ ਹਿੱਲ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਕੁਮਾਈ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਨਿਵੇਸ਼ ਮਾਧਿਅਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜਿੰਨੀ ਵਧਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਵਧੀ।

ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਨਿਵੇਸ਼ ਥਿਰ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਖਤਰੇ ਜਾਂ ਰਿਸਕ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਲਈ ਯੋਗ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ। ਜਦੋਂ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਸੰਪਤੀ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਉਪਰ ਕੜੀ ਨਜ਼ਰ ਰਖਦਿਆਂ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚ ਕੀ-ਕਿਵੇਂ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰਖਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨ ਰਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬੱਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਜਦੋਂ ਕੋਟ ਕੀਤੀਆਂ ਵਾਪਸੀਆਂ ਅਸਾਧਾਰਣ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਧ ਹੋਣ ਉਸ ਵੇਲੇ ‘ਸੰਭਾਵੀ ਖਤਰੇ’ ਤੇ ਕੜੀ ਨਜ਼ਰ ਰਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਵਿਆਜ-ਦਰ-ਵਿਆਜ ਦੀ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਸਮੇਂ ਮੁਤਾਬਕ ਕੀਮਤ

ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਆਰਥਕ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਉਪਰ ਕੰਮ ਕਰੋਗੇ, ਤੁਸੀਂ ਦੇਖੋਗੇ ਕਿ ਪੈਸੇਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਔਜ਼ਾਰ ‘ਵਿਆਜ-ਦਰ-ਵਿਆਜ ਦੀ ਜਾਦੂਈ ਤਾਕਤ’ ਹੈ। ਐਲਬਰਡ ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ‘ਇਸ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਤਾਕਤ ਵਿਆਜ-ਦਰ-ਵਿਆਜ ਦੀ ਵਿਆਜ ਦਰ ਹੈ।’ ਵਿਆਜ-ਦਰ-ਵਿਆਜ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਿੱਧਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਜੋ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਆਮਦਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ : ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਆਮਦਨ ਵਾਲੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਿਚ ਪੈਸਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਉਸ ਉਪਰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਮੁੜ ਦੁਬਾਰਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਧਾਰਨ ਵਿਆਜ ਦਰ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਕੇਵਲ ਮੂਲ ਤੇ ਵਿਆਜ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹੋ (ਮਤਲਬ ਉਹ ਰਕਮ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ), ਜੱਦ ਕਿ ਵਿਆਜ-ਦਰ-ਵਿਆਜ ਦੀ ਵਿਆਜ ਦਰ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਮੂਲ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਸ ਉਪਰ ਕਮਾਏ ਗਏ ਵਿਆਜ ਤੇ ਵੀ ਵਿਆਜ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹੋ।

ਸੋਚੋ ਕਿ ਵਿਆਜ-ਦਰ-ਵਿਆਜ ਦੀ ਤਾਕਤ 12000 ਰੁਪਏ ਸਲਾਨਾ (ਮਤਲਬ 1000 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨੇ) ਦੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਸਕੀਮ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜੋ 30 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ 9% ਦਾ ਵਿਆਜ ਦਰ ਦੇ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ? 3.6 ਲੱਖ ਰੁਪਏ (ਮੂਲ ਰਕਮ) ਜੋ ਕਿ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਰਕਮ ਹੈ, ਇਨ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵੱਧ ਕੇ 17.83 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਬਣ ਜਾਏਗੀ।

ਵਿਆਜ-ਦਰ-ਵਿਆਜ ਅਨੁਸ਼ਾਸਿਤ ਨਿਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੁਰਸਕ੍ਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਵਾਲੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਰਗਰ ਸਥਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਪਰ ਦਿੱਤੇ ਉਦਾਹਰਣ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ 20 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਰਕਮ ਬਣਦੀ ਹੈ ਉਹ ਸਿਰਫ 6.69 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਹੈ। ਅਖੀਰਲੇ 10 ਸਾਲ ਵਿਆਜ-ਦਰ-ਵਿਆਜ ਦੀ ਤਾਕਤ ਵਿਚਲੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹੇਂ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਪੈਸਾ ਅਣਛੋਹਿਆ ਰਖੋਗੇ, ਉਸ ਉਨ੍ਹੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵੱਧਦਾ ਜਾਏਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਨਿਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਜੇਕਰ 40 ਸਾਲ ਲਈ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ 44.20 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇਵੇਗਾ।

ਇਸ ਲਈ ਵਿਆਜ-ਦਰ-ਵਿਆਜ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਔਜ਼ਾਰ ਹੈ, ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕੀਤੇ ਛੋਟੇ ਨਿਵੇਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚੰਗੀ ਖਾਸੀ ਦੌਲਤ ਇਕੱਠੀ ਕਣਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਧੀਆ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਛੇਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਉ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਪਿਆ ਰਹਿਣ ਦਿਉ। ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜੇ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵਿਆਜ-ਦਰ-ਵਿਆਜ ਹੀ ਇਕੋ ਇਕ ਕਾਰਨ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੁਣੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਿਵੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹਰ ਵੱਧਦੇ ਦਿਨ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡਾ ਪੈਸਾ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਰਥਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਭਵਿੱਖ ਦੇਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਨ : ਵਿਆਜ-ਦਰ-ਵਿਆਜ ਦੀ ਤਾਕਤ

ਸੰਤੋਸ਼ ਅਤੇ ਸੁਨੀਲ ਦੋਸਤ ਹਨ ਅਤੇ 1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਨੂੰ 10% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਦਰ ਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਸੰਤੋਸ਼ ਨੂੰ ਵਿਆਜ-ਦਰ-ਵਿਆਜ ਦੀ ਦਰ ਉਪਰ ਅਤੇ ਸੁਨੀਲ ਨੂੰ ਸਾਧਾਰਨ ਵਿਆਜ ਦਰ ਤੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਤੇ 10% ਦਾ ਵਿਆਜ ਮਿਲੇਗਾ

ਹੁਣ ਵਿਆਜ-ਦਰ-ਵਿਆਜ ਦੀ ਤਾਕਤ ਵੇਖੋ :

ਸਾਲ	ਵਿਆਜ-ਦਰ-ਵਿਆਜ ਦੀ ਵਿਆਜ ਦਰ 10%	ਸਾਧਾਰਨ ਵਿਆਜ 10%
1	1,10,000.00	1,10,000.00
2	1,21,000.00	1,20,000.00
3	1,33,100.00	1,30,000.00
4	1,46,410.00	1,40,000.00
5	1,61,051.00	1,50,000.00
20	6,72,750.00	3,00,000.00
25	10,83,470.59	3,50,000.00
30	17,44,940.23	4,00,000.00

1. ਇਕ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਦੋਹਾ ਨੂੰ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਰਕਮ ਮਿਲੇਗੀ, ਮਤਲਬ 1,10,000 ਰੁਪਏ
2. ਪੰਜ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਸੰਤੋਸ਼ ਨੂੰ 1,61,051 ਰੁਪਏ ਮਿਲਣਗੇ ਅਤੇ ਸੁਨੀਲ ਨੂੰ 1,50,000 ਰੁਪਏ
3. ਤੀਹ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਸੰਤੋਸ਼ ਨੂੰ 17,44,940 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਸੁਨੀਲ ਨੂੰ 4,00,000 ਰੁਪਏ ਮਿਲਣਗੇ

30 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ 13.4 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਫਰਕ

1. ਦਿੱਵਯਾ ਨੇ ਅੱਜ 500 ਰੁਪਏ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ 7% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਵਿਆਜ-ਦਰ-ਵਿਆਜ ਦੀ ਵਿਆਜ ਦਰ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਰਕਮ ਕਿੰਨੀ ਹੋ ਜਾਏਗੀ?

- ੳ. 5 ਸਾਲ ਵਿਚ ?
- ਅ. 10 ਸਾਲ ਵਿਚ ?
- ੲ. 20 ਸਾਲ ਵਿਚ ?

2. ਹੁਣ ਦਿੱਵਯਾ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਖਾਤਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਜੋ 10% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਵਿਆਜ-ਦਰ-ਵਿਆਜ ਦਰ ਨਾਲ ਆਮਦਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤੀ 500 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਹੋ ਜਾਏਗੀ ?

- ੳ. 5 ਸਾਲ ਵਿਚ ?
- ਅ. 10 ਸਾਲ ਵਿਚ ?
- ੲ. 20 ਸਾਲ ਵਿਚ ?

72 ਦਾ ਨਿਯਮ

ਹੁਣ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਜ-ਦਰ-ਵਿਆਜ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਵੀ ਤੁਹਾਡਾ ਪੈਸਾ ਹੋਰ ਪੈਸਾ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿੰਨਾ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦਾ ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ 72 ਦਾ ਨਿਯਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਹਿਸਾਬਦਾਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਜਾਣਨ ਲਈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਜਮਾਂ ਕੀਤੀ ਰਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੁਗਣਾ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗੇਗਾ, ਤੁਸੀਂ 72 ਨੂੰ ਵਿਆਜ ਦਰ ਨਾਲ ਭਾਗ ਕਰ ਦਿਉ। ਚਲੋ ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ/ਨਾਨਾ-ਨਾਨੀ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਜਨਮਦਿਨ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ 200 ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹ ਰਹੇ ਹੋ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਰਕਮ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਖਤੇ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋ ਜਿਸ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ 6% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਵਿਆਜ ਦਰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਰਕਮ ਨੂੰ 400 ਰੁਪਏ ਬਣਨ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗੇਗਾ।

$$72 / 6\% \text{ ਵਿਆਜ} = 12 \text{ ਸਾਲ}$$

ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ, 12 ਸਾਲ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਦੁਗਣਾ ਕਰਕੇ 400 ਰੁਪਏ ਬਣਾ ਲਵੋਗੇ। ਪਰ ਕੀ ਹੋਵੇ ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਖਾਤੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਜਿੱਥੇ ਤੁਸੀਂ 9% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਵਿਆਜ ਦਰ ਤੇ ਕਮਾ ਸਕਦੇ ਹੋ?

$$72 / 9\% \text{ ਵਿਆਜ} = 8 \text{ ਸਾਲ}$$

ਹੁਣ ਤੁਹਾਨੂੰ 400 ਰੁਪਏ 8 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਮਿਲ ਜਾਣਗੇ। ਵਿਆਜ ਦਰ ਦੇ ਥੋੜੇ ਜਿਹੇ ਵੱਧਣ ਨਾਲ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਦੁਗਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ 4 ਸਾਲ ਘੱਟਾ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਾਲਤੂ ਰਕਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣ ਪਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੰਮ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਵੱਧ ਜਾਏ।

ਪਰ ਉਦੋਂ ਕੀ ਜੇ 8 ਸਾਲ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ 400 ਰੁਪਏ 4 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੋ ? 72 ਦਾ ਨਿਯਮ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਦੁਗਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਆਜ ਦਰ ਬਾਰੇ ਵੀ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹੈ। 4 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਇਹ ਬਣੇਗਾ :

$$72 / 4 \text{ ਸਾਲ} = 18\% \text{ ਵਿਆਜ ਦਰ}$$

ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਜੇ ਵਿਆਜ ਦਰ ਤੁਸੀਂ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹੋ, ਉਸ ਵਿਚ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਗਤੀ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਫਰਕ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਗੁਜ਼ਰਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੈਸਾ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹੋ।

ਪੈਸੇ ਦੀ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਮਤ

ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਸਮਾਂ ਬੀਤੇਗਾ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹਸਾਸ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ 10 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਸੀਂ 10 ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਖਾਣਾ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਸੀ ਪਰ ਅੱਜ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਸਬਜ਼ੀ ਦੇ ਗਿਣੇ-ਗਿਣਾਏ ਹੀ ਅੰਸ਼ ਮਿਲਣ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕਿ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟ ਦੀ ਕੀਮਤ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅੱਜ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਨੋਟ ਉਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਅੱਜ ਇਸ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ 1000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੀਮਤ ਮੁਦਰਾ ਪ੍ਰਸਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਘੱਟ ਜਾਏਗੀ।

ਜੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਧਾਰਨ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਪੈਸੇ ਦੀ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਮਤ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਂ/ਵਕਤ ਹੀ ਪੈਸਾ ਹੈ - ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਪਏ ਪੈਸੇ ਦੀ ਜੋ ਕੀਮਤ ਹੁਣ ਹੈ ਉਹ ਉਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਲਟਾ ਵੀ।

3. ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਹੀ ਦੀ ਚੋਣ

ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਸਹੀ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆਂ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਨਿੱਜੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਉਪਰ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਇਕ ਲਈ ਸਹੀ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਵਿਕਲਪ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੂਸਰੇ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨਾ ਪੂਰਾ ਕਰੇ। ਸਹੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਉਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ: ਤਰਲਤਾ (Liquidity) ਸੁਰੱਖਿਆ (Safety) ਅਤੇ ਆਮਦਨ (Return)।

ਤਰਲਤਾ:

ਤਰਲਤਾ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਕਿੰਨੀ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਨਕਦੀ ਵਿਚ ਬਦਲਿਆ ਦਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਤਰਲ ਨਿਵੇਸ਼ ਆਮ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਤੌਰ ਵਿਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਮੌਕੇ ਉਪਰ ਪੈਣ ਵਾਲੀ ਖਾਸ ਲੋੜ ਲਈ ਵੀ ਰਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸੁਰੱਖਿਆ:

ਇਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਖਤਰੇ ਤੋਂ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਖਰਾਬ ਸਥਿਤੀ ਉਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਾਰਾ ਪੈਸਾ ਹੀ ਡੁੱਬ ਜਾਏ। ਕੁਝ ਘੱਟ ਦੀ ਜੇ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਉਹ ਸਥਿਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਮਦਨ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਘੱਟ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਆਮਦਨ ਜਾਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਬੜੌਤਰੀ ਦਰ ਘੱਟ ਜਾਏ। ਮੁਦਰਾ ਪ੍ਰਸਾਰ ਵੀ ਇਕ ਸੰਕਟ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਪੈਸੇ ਦੀ ਖਰੀਦਣ ਸ਼ਮਤਾ (Purchasing Power) ਘੱਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਆਮਦਨ:

ਨਿਵੇਸ਼ ਤੋਂ ਜਿਹੜੀ ਆਮਦਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਇਕ ਵਿਚਾਰਨ ਯੋਗ ਪਹਿਲੂ ਹੈ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਾਲ ਆਮਦਨ ਭਾਵੇਂ ਘੱਟ ਹੋਵੇ ਪਰ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋਖਿਮ ਵਾਲੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਮਦਨ ਜਾਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇਗੀ ਜਾਂ ਫਿਰ ਹੋਵੇਗੀ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਨਿਵੇਸ਼ ਛੋਟੀ ਜਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਵਧੀ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਲਈ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਕਲਪ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਵੇਸ਼ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਕਲਪ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਅਧਿਆਏ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਅਪਣਾ ਧਿਆਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਾਂਗੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦੇ ਅਰਥ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਾਂਗੇ।

4. ਸੰਪਤੀ ਵਿਤਰਣ ਨੀਤੀ

ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਹਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨੁਕਸਾਨ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਆਮਦਨ ਵੀ ਵੱਖਰੀ-ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਈਕਵਿਟੀ (ਉਹ ਹਿੱਸੇ ਜਾਂ ਹੁੰਡੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਸੂਦ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ) ਨਿਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਜੋਖਮ ਵਾਲਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਜੇ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਲਈ ਗਈ ਪੂਰੀ ਪੂੰਜੀ ਵੀ ਡੁੱਬ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਦ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਬਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਜੋਖਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਤੁਸੀਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਤੁਹਾਡਾ ਬਿਆਜ ਦਾ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਖਾਣ ਲਗੀ। ਇਹੀ ਉਹ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸੰਪਤੀ ਵਿਤਰਣ (Assert Allocation) ਦੀ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ। ਸੰਪਤੀ ਵਿਤਰਣ ਤੁਹਾਡੇ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਪਤੀ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚ ਲਾਉਣ ਦੀ ਤਕਨੀਕ ਹੈ ਜੋ ਤੁਹਾਡੀ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਪਚਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਮਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਸੰਪਤੀ ਵਿਤਰਣ ਵਪਾਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਆਧਾਰ ਸਤੰਭ ਹਨ:

- ਸਮਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਮਤਾ/ਉਮਰ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ
- ਜੋਖਮ ਲੈਣ ਦੀ ਸ਼ਮਤਾ
- ਤੁਹਾਡੇ ਨਿਜੀ ਹਾਲਾਤ

ਤੁਹਾਡੇ ਆਰਥਕ ਲਕਸ਼ (financial goals) ਤੁਹਾਡੀ ਉਮਰ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਜੀਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਵਾਇਦਿਆਂ ਉਪਰ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਲਾਉਣ ਵੇਲੇ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ ਕਿ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਉ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਂ ਪੈਸਾ ਲਾਉ ਤਾਂ ਜੋ ਆਮਦਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਸਕੇ।

ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਉਮਰ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਜਿਹੜਾ ਸੰਪਤੀ ਵਿਤਰਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਪੈਸਾ ਈਕਵਿਟੀ ਵਿਚ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਉਮਰ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਡਲ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਜਿਸ ਕਥਨੀ ਉਪਰ ਅਧਾਰਿਤ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਕਿ, “ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਵੱਖਦੀ ਹੈ, ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਉਸ ਦੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਸੰਕੀਰਨ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।” ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਕਥਨ ਅੰਗੂਠਾ ਛਾਪ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਿਰਫ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਪਰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨਿਆਏ ਉਪਰ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਉਸ ਲਈ ਲਾਭਕਾਰੀ ਰਹੇਗਾ।

5. ਸਵੈ-ਚਿਤਰ (Self Portrait)

ਆਰਥਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਰੁਤਬਾ ਹੈ, ਇਹ ਜਾਣਨ ਲਈ, ਅਜਿਹੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਆਪਣੇ ਆਰਥਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਿਆਂ ਸਿਲਸਿਲੇਵਾਰ ਸੁਧਾਰ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਆਰਥਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀ ਕੁੰਜੀ ਵਿਸਤਰਿਤ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਅਤੇ ਅਮੁੱਕ ਆਦਮੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਹਨ।

ਪਛਾਣਯੋਗ ਟੀਚੇ:

ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਯੋਗ ਕਦਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕੰਮ ਸੰਪੂਰਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਛਾਣੋ ਅਤੇ ਸਮਝੋ। ਧਨ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਨਾਲ, ਫਿਰ ਬਹੁਤ ਸੌਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੰਤਵ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨਾ:

ਜਦੋਂ ਟੀਚਿਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਸੰਪਤੀ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ 'ਚ ਵੰਡਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੰਬੀ ਅਵਧੀ ਦੇ ਮੁੱਲ ਲਈ ਸਥਿਰਤਾ ਦੀ ਵੀ। ਸੰਪਤੀ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਛਾਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਜਾਣਨ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਦੋਂ ਕਿਵੇਂ ਨਕਦ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਉ ਜਿਸ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡਾ ਘਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ, ਸ਼ੇਅਰਾ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਨਿਵੇਸ਼, ਮਿਊਚੂਅਲ ਫੰਡ, ਫਿਕਸ ਡਿਪੋਜ਼ਿਟ ਅਤੇ ਬਚਤ ਬੈਂਕ ਖਾਤਾ ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਰਾਸ਼ੀ ਆਦਿ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ।

ਜਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ:

ਆਪਣੀਆਂ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨਾ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨਾ। ਆਦਰਸ਼ਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੈਸ਼ੇ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਸੰਪਤੀ ਵਧੇਰੇ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸੰਪਤੀ ਵੱਧ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਹੋਰ ਵੱਧ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਆਪਣੀਆਂ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਵੱਧ ਸੰਪਤੀ ਵਧੇ ਰਹਿਣ ਤਾਂ ਕਿ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨਾਲ ਕੁਝ ਹੋਰ ਆਮਦਨੀ 'ਚ ਮੁਨਾਫਾ ਹੋ ਸਕੇ।

ਸੰਭਵ ਭਵਿੱਖੀ ਕਮਾਈ:

ਜਦੋਂ ਆਪਣੀ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਕੁਮਾਰੀ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਂਦੇ ਹੋਵੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁਝ ਖਾਸ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖਿਤ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ:

ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਤਨਖਾਹ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹੋ, ਤਾਂ ਇਹ ਸੋਚਨਾ ਠੀਕ ਰਹੇਗਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਤਨਖਾਹ ਦੀ ਆਮਦਨੀ 8% ਸਾਲਾਨਾ ਦੀ ਦਰ ਤੇ ਸੇਵਾ ਨਿਵਿੱਤੀ ਤੱਕ ਵਧੇਗੀ।

ਰਿਣ ਵਾਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਤੇ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਦਰ 7% ਮੰਨ ਕੇ ਚਲਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਈਕਵਿਟੀ ਇੰਡੈਕਸ ਉਪਰ 12% ਸਾਲਾਨਾ ਤੇ ਵਾਪਸੀ।

* ਉਪਰ ਕਹੀਆਂ ਵਾਪਸੀ ਕੇਵਲ ਸੰਕੇਤ ਮਾਤਰ ਹਨ। ਅਸਲੀ ਵਾਪਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸੰਭਵੀ ਭਵਿੱਖੀ ਖਰਚੇ:

ਇਥੇ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੰਭਵੀ ਧਾਰਨਾ ਬਣਾਉਣੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ

ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਫੈਲਾਉ ਦਰ, 5% ਸਾਲਾਨਾ

ਘਰੇਲੂ ਅਤੇ ਨਿਜੀ ਖਰਚੇ (ਮਨੋਰੰਜਨ, ਪੜ੍ਹਾਈ, ਵਿਆਹ ਆਦਿ ਸਮੇਤ) 8% ਸਾਲਾਨਾ ਦੀ ਦਰ ਤੇ ਵਧਦੇ ਹਨ।

(ਮੁਢਲਾ ਫੈਲਾਉ ਦੀ ਦਰ ਤੋਂ 3% ਜ਼ਿਆਦਾ)

ਯੋਜਨਾ:

ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਮੂਲ ਸਮੱਸਿਆ ਸੰਪਤੀ/ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਨਕਦੀ ਦਾ ਆਉਣਾ ਅਤੇ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਨਕਦੀ ਦੇ ਨਿਕਾਸ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਵੇਖਣਾ ਹੈ। ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾ ਵਿਚ ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਕਈ ਪਰਤੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੱਖ ਕਾਰਨ ਕਿਉਂਕਿ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਨਕਦੀ ਖਰਚੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਣ:

ਮੰਨ ਕੇ ਚਲੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਉਚ ਵਿਦਿਆ ਲਈ ਤੁਹਾਡਾ ਟੀਚਾ ਕਾਫੀ ਧਨ ਜੋੜਨਦਾ ਹੈ।

ਕਦਮ 1: ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੈਅ ਕਰੋ ਜਦੋਂ ਤਕ ਤੁਹਾਡਾ ਬੱਚਾ ਉੱਚ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗਾ।

ਕਦਮ 2: ਅੱਜ ਦੇ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਖਰਚੇ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰੋ। ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਅਕਸਰ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਅੱਜ ਦੇ ਖਰਚੇ ਨੂੰ ਗਿਣ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਢਲੇ ਫੈਲਾਓ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਅੰਦਾਜ਼ਨ ਰੇਟ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਜ਼ਰਬ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕਦਮ 3: ਮੰਨ ਲਉ ਕਿ ਅੱਜ ਇਸ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਕੋਰਸ (ਪੜ੍ਹਾਈ) ਦਾ ਖਰਚਾ 1,00,000 ਰੁਪਏ ਹੈ। 1,00,000 ਰੁਪਏ $\times 1.05^{12} = 1,79,585$ ਰੁਪਏ ਹੁਣ ਤੋਂ 12 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਖਰਚਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨਾਲ 5% ਸਾਲਾਨਾ ਮੁਢਲੇ ਫੈਲਾਓ ਦਰ ਦੀ ਵੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕਦਮ 4: ਅਗਲਾ ਕਦਮ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨਕਦੀ ਖਰਚੇ (out flow) ਦੀ ਅੱਜ ਦਾ ਮੁੱਲ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਉ। ਇਹ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਪੈਸੇ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮੁੱਲ/ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਦਰ ਨਾਲ ਤਕਸੀਮ ਕਰੋਗੇ।

ਉਪਰ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਨੁਸਾਰ 1,00,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੀਮਤ 1,79,585 ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਅੱਜ ਵਾਲੀ ਕੀਮਤ ਜਿਸਦੀ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਨਾਲ 8% ਵਿਆਜ ਨਾਲ 12 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ $1,79,585/1.08^{12}$, ਜੋ 71,315 ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਅਜ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੰਪਤੀ ਵਿਚ 71,315 ਰੁਪਏ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ, ਉਹ ਫਿਰ 8% ਸਾਲਾਨਾ ਵਿਆਜ ਦਰ ਨਾਲ ਮੁਨਾਫਾ ਦੇਣਗੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਔਸਤਨ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਦੀ 12 ਸਾਲਾਂ ਤਕ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਖਰਚਾ ਕਰੋਗੇ ਜਿਸ ਦੀ ਅਜ ਦੀ ਕੀਮਤ 1,00,000 ਰੁਪਏ ਹੈ।

ਕਦਮ 5: ਹਰ ਨਕਦੀ ਰਕਮ ਦੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੇ ਹੋ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਸ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਕਮ ਦੀ ਅੱਜ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਗਿਣਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਸੰਪਤੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਕਰ ਸਕੇ। ਇਹ ਵਿਧੀ ਤੁਹਾਡੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ ਲਈ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗਿਣੋ ਅਤੇ ਅੱਜ ਤੋਂ ਹੀ ਉਸ ਲਈ ਬਚ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਉ ਤਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿਠਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕੋ।

6. ਬਚਤ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਸਤੂਆਂ/ਚੀਜ਼ਾਂ

ਬੈਂਕਸ

ਬੈਂਕ ਡਿਪੋਜਿਟ ਇਕ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਨਿਵੇਸ਼ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ 100,000 ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦੇ ਬੈਂਕ ਡਿਪੋਜਿਟ ਦੀ ਡਿਪੋਜਿਟ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ਐਂਡ ਕਰੈਡਿਟ ਗਰੈਂਟੀ ਸਕੀਮ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚਲਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਗ੍ਰਾਹਕ ਦੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਬੈਂਕ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਡਿਪੋਜਿਟ ਉਪਲਬਧ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਬੈਂਕ ਡਿਪੋਜਿਟਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਉਸ ਉਪਰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਸ ਵਿਚਲੀ ਤਰਲਤਾ ਅਤੇ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਫਿਕਸਡ ਡਿਪੋਜਿਟ ਦਾ 75-90% ਲੋਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਡਿਪੋਜਿਟ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ

ਸੇਵਿੰਗ ਬੈਂਕ ਅਕਾਊਂਟ

- ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਲਿਆਏ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼।
- ਇੰਟਰਸਟ ਘੱਟ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਪਰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਰਲ (Liquid) ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਗ੍ਰਾਹਕਾਂ ਵਿਚ ਬਚਤ ਦੀ ਰੂਚੀ ਪੈਦਾ/ਪਾਉਣ ਕਰਨ/ਲਈ ਬਹੁਤ ਵੱਧੀਆ ਹੈ।

ਬੈਂਕ ਫਿਕਸਡ ਡਿਪੋਜਿਟ (ਬੈਂਕ ਐਫ.ਡੀ.)

- ਇਸ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਪੈਸਾ ਕਿਸੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਵਧੀ ਲਈ (30 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਾ ਹੋਵੇ) ਅਤੇ ਪੂਰਵ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਬਿਆਜ ਦਰ ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- 6-12 ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਐਫ.ਡੀ. ਲਈ ਆਦਰਸ਼ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ 6 ਮਹੀਨਾ ਤੋਂ ਘੱਟ ਅਵਧੀ ਦੀ ਐਫ.ਡੀ. ਤੇ ਬੈਂਕ ਦਾ ਬਿਆਜ ਦਰ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਸਮਾਂ ਇਸਲਈ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੈਸਾ ਕੱਢਵਾਉਣ ਤੇ ਹਾਨੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਰੀਕਰਿੰਗ ਡਿਪੋਜਿਟ ਅਕਾਊਂਟ (Recurring deposit account)

- ਪੂਰਵ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- ਬਚਤ ਖਾਤੇ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਿਆਜ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।
- ਇਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰਕਮ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਬਚਾਉਣ ਵਿਚ ਮਦਦਗਾਰ ਸਾਬਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਪੈਸ਼ਲ ਬੈਂਕ ਟਰਮ ਡਿਪੋਜਿਟ ਸਕੀਮ (Special Bank term deposit Scheme)

- ਇਹ ਬੈਂਕ ਵਲੋਂ ਟੈਕਸ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਚਲਾਈ ਗਈ ਸਕੀਮ ਹੈ।
- ਇਹ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 80 ਸੀ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।
- ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਚੀਗਤ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਪਰਪਕਤਾ ਸਮਾਂ (ਮੈਚਿਊਰਿਟੀ ਟਾਈਮ) 5 ਸਾਲ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੀਮਾਂ

ਟੈਕਸ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਸਕੀਮ (ਟੈਕਸ ਸੇਵਿੰਗ ਸਕੀਮ)

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਈ ਟੈਕਸ ਬਚਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਨ:

- ਨੈਸ਼ਨਲ ਸੇਵਿੰਗ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ (ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ)
- ਪਬਲਿਕ ਪਰਾਵੀਡੈਂਟ ਫੰਡ (ਪੀ.ਪੀ.ਐਫ)

- ਪੋਸਟ ਆਫਿਸ ਸਕੀਮ (ਪੀ.ਓ.ਐਸ)

ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮਿਊਚੂਅਲ ਫੰਡਸ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਈਕਵੀਟੀ ਲਿੰਕਡ ਸੇਵਿੰਗ ਸਕੀਮ (ਈ.ਐਲ.ਐਸ.ਐਸ) ਅਤੇ ਫਾਈਨੈਨਸ਼ਲ ਇਨਸਟੀਟਿਊਸ਼ਨ/ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਇਨਵਰਾਸਟਮੈਂਟ ਬਾਂਡ ਵੀ ਟੈਕਸ ਬਚਾਉਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਵੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਆਮਦਨ ਉਪਰ ਇਨਕੌਮ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਕੀਮਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਵੇਸ਼ ਵੀ ਟੈਕਸ ਕੱਟਣ ਯੋਗ ਆਮਦਨ ਵਿਚੋਂ ਪੂਰਵਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸੀਮਾਂ ਤੱਕ ਘੱਟਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਸੇਵਿੰਗ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ (ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ)

- ਟੈਕਸ ਬਚਤ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ, ਪੂਰਾ ਸਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।
- ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ 100 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਵਧਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਰਜ਼ੀ ਸਕਦੇ ਹੋ।
- ਪਰਪੱਕ/ਪੂਰਾ (ਮੈਚਿਊਰ) ਹੋਣ ਦਾ ਸਮਾਂ 6 ਸਾਲ ਹੈ।
- ਬਦਲੀ (ਟਰਾਂਸਫਰ) ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਉਪਰ ਕਰਜਾ ਵੀ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਪਬਲਿਕ ਪਰਾਵੀਡੈਂਟ ਫੰਡ (ਪੀ.ਪੀ.ਐਫ)

- ਬਿਆਜ ਦਰ 8% ਸਾਲ
- ਨਿਵੇਸ਼ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ 500 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 70,000 ਰੁਪਏ
- ਪਰਪੱਕ/ ਪੂਰਾ (ਮੈਚਿਊਰ) ਹੋਣ ਦਾ ਸਮਾਂ 15 ਸਾਲ
- ਅਕਾਊਂਟ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਦੇ ਤੀਸਰੇ ਫਾਈਨੈਨਸ਼ਲ ਸਾਲ ਤੋਂ ਕਰਜਾ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਪਹਿਲੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਜਮਾਂ ਕਰਾਏ ਗਏ ਪੈਸੇ ਦਾ 25%। ਕਰਜੇ ਦੀ ਰਕਮ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ 36 ਇਨਸਟੋਲਮੈਂਟਾਂ ਵਿਚ ਮੋੜ ਸਕਦੇ ਹੋ।
- ਸਤਵੇਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਪੈਸਾ ਕੱਢਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਬਕਾਇਆ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾ 50% ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ)

ਪੋਸਟ ਆਫਿਸ ਸਕੀਮ (ਪੀ.ਓ.ਐਸ)

- ਇਹ ਇਨਕੌਮ ਟੈਕਸ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵੱਧੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ।
- ਇਹ ਪੂਰਾ ਸਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।
- ਪੋਸਟ ਆਫਿਸ ਸਕੀਮਾਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਦੀ ਅਵਧੀ ਉਪਰ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:-
 - o ਮਾਸਿਕ ਡਿਪੋਜਿਟ
 - o ਬਚਤ ਡਿਪੋਜਿਟ
 - o ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਡਿਪੋਜਿਟ
 - o ਰੈਕਰਿੰਗ ਡਿਪੋਜਿਟ

ਈਕਵੀਟੀ ਲਿੰਕਡ ਸੇਵਿੰਗ ਸਕੀਮਾਂ (ਈ.ਐਲ.ਐਸ.ਐਸ)

- ਈਕਵੀਟੀ ਫੰਡ ਦਾ ਹੀ ਬਹੁਵਿਕਸਿਤ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ 80 ਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਟੈਕਸ ਵਿਚ ਲਾਭ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।
- ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਸਮਝੋਂ ਕਿ ਤਾਲੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
- ਇਸ ਉਪਰ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਡਿਵਿਡੈਂਟ ਵੀ ਟੈਕਸ ਮੁਕਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਉਪਰ ਲੋਗ ਟਰਮ ਕੈਪੀਟਲ ਗੇਨ ਦਾ ਲਾਭ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਉਪਰ ਕੈਪੀਟਲ ਗੇਨ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ।

- ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ 500 ਰੁਪਏ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਗੁਣਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬਕਾਇਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਨਫਰਾਸਟ੍ਰਕਚਰ ਬਾਂਡਸ

- ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਸਮਝੋ ਕਿ ਤਾਲੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
- 20,000 ਰੁਪਏ ਉਪਰ ਸੈਕਸ਼ਨ 88 ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਟੈਕਸ ਵਿਚ ਛੁਟ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ।
- ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਦੀ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਡਕਸ਼ਨ ਤੇ ਟੈਕਸ ਵਿਚ ਛੁਟ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕਿਸਾਨ ਵਿਕਾਸ ਪੱਤਰ (ਕੇ.ਵੀ.ਪੀ)

- ਇਸ ਸਕੀਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੈਸਾ 8 ਸਾਲ ਅਤੇ 7 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਦੁਗਣਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ 100 ਰੁਪਏ ਤੇ ਉਪਰੀ ਸੀਮਾਂ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ।
- ਇਹ ਸਕੀਮ ਪੂਰਾ ਸਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।
- ਇਸ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਨਿਵੇਸ਼ ਤੇ ਤਤਕਾਲ ਕੋਈ ਟੈਕਸ ਛੁਟ ਨਹੀਂ ਹੈ।

*ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਇਹ ਸਲਾਹ ਹੈ ਕਿ ਢੁਕਵੇਂ ਸੂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਟੈਕਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਿਯਮਾਂ ਬਾਰੇ ਜੋ ਵੀ ਨਵਾਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜ਼ਰੂਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ।

ਬਾਂਡਸ

ਬਾਂਡ ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਕਰਜਾ/ਉਧਾਰ ਹੈ ਜੋ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲਾ ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਆਜ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਬਾਂਡਸ ਕੰਪਨੀਆਂ, ਫਾਈਨੇਨਸ਼ੀਅਲ ਇਨਸਟੀਟਿਊਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਖਰੀਦਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਆਮਦਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਆਜ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੂਰਵ-ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਦੀ ਤਿੱਥੀ ਤੇ ਮੂਲ ਰਕਮ ਵੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬਾਂਡਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਰ

ਟੈਕਸ ਤੋਂ ਬਚਤ ਲਈ ਬਾਂਡ

ਇਹ ਬਾਂਡ ਇਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰਕਮ ਤੱਕ ਦੀ ਟੈਕਸ ਵਿਚ ਛੁਟ ਦੁਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਮੂਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨਿਯਮਾਂ ਉਪਰ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ:-

- ਇਨਕੰਮ ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 1961 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 88 ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਇਨਫਰਾਸਟ੍ਰਕਚਰ ਬਾਂਡਸ।
- ਨਾਬਾਰਡ/ ਐਨ.ਐਚ.ਏ.ਆਈ/ ਆਰ.ਈ.ਸੀ ਬਾਂਡਸ ਜੋ ਇਨਕੰਮ ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 1961 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 54ਈਸੀ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।
- ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ ਟੈਕਸ ਰਿਲੀਫ ਬਾਂਡਸ

ਰੈਗੂਲਰ ਇਨਕੰਮ ਬਾਂਡਸ

ਰੈਗੂਲਰ ਇਨਕੰਮ ਬਾਂਡਸ ਪੂਰਵ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਵਕਫੇ ਤੇ ਸਥਾਈ ਆਮਦਨ ਦਾ ਜਰੀਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਹਨ:-

- ਡਬਲ ਯੂਓਰ ਮਨੀ ਬਾਂਡ
- ਸਟੈਪ-ਅਪ ਇਨਟਰਸਟ ਬਾਂਡ
- ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਬਾਂਡ
- ਇਨਕੈਸ਼ ਬਾਂਡ

- ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਬਾਂਡਸ
- ਮਨੀ ਮਲਟੀਪਲਾਇਰ ਬਾਂਡਸ
- ਡੀਪ ਡਿਸਕਾਉਂਟ ਬਾਂਡਸ

ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ

- ਸੀ.ਆਰ.ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ.ਐਲ, ਆਈ.ਸੀ.ਆਰ.ਏ, ਸੀ.ਏ.ਆਰ.ਈ, ਫਿਚ ਆਦਿ ਵਰਗੀਆਂ ਮਾਹਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੈਡਿਟ ਰੇਟਿੰਗ ਅਜੰਸੀਆਂ ਵਲੋਂ ਸ਼ੁਮਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਬਾਂਡ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਆਮਦਨ ਉਸ ਦੀ ਕਰੈਡਿਟ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਰੇਟਿੰਗ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਅੱਗੇ-ਪਿੱਛੇ ਹੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।
- ਲਗਾਤਾਰ ਆਮਦਨ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਵੱਧੀਆ ਹੈ। ਬਾਂਡ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਇਸ ਉਪਰ ਬਿਆਜ ਮਹੀਨੇ, ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਜਾਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਉਪਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।
- ਬਾਂਡ ਪਰਾਈਮਰੀ ਜਾਂ ਸੈਕਿਡਰੀ ਦੋਹਾਂ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ (ਮਾਰਕਿਟਾਂ) ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।
- ਇਸ ਦੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਕੀਮਤ ਉਸ ਦੇ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਤੇ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਪੈਸਾ, ਚੱਲ ਰਹੀ ਬਿਆਜ ਦਰ, ਅਤੇ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਸਾਕ ਉਪਰ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।
- ਖਰੀਦਣ ਵਾਲਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਂਡਾਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀਮਾਂ 5000 ਰੁਪਏ ਤੋਂ 10000 ਰੁਪਏ ਹੈ।
- ਇਸ ਦੀ ਸੀਮਾਂ 5 ਤੋਂ 7 ਸਾਲ ਦੀ ਹੈ।
- ਡੀਮੈਟ ਫਾਰਮ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਰਿਣ-ਪੱਤਰ (ਡੀਬੈਨਚਰ)

ਰਿਣ-ਪੱਤਰ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ:-

- ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਬਿਆਜ ਤੇ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਪੱਤਰ ਜਿਸ ਦੇ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਾਂਡਸ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਮਿਲਦਾ ਜੁਲਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਆਪ ਵੀ ਨਿਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹੋ।
- ਸ਼ੇਅਰ ਬਾਜ਼ਾਰ (ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ) ਵਿਚ ਸੂਚੀ ਬੱਧ ਹੋ ਵੀ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਵੀ। ਜੇ ਸੂਚੀ ਬੱਧ ਹੋਣ ਤਾਂ ਐਸ.ਈ.ਬੀ.ਆਈ ਵਲੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੈਡਿਟ ਰੇਟਿੰਗ ਅਜੰਸੀਆਂ ਵਲੋਂ ਸ਼ੁਮਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।
- ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਰ 3 ਤੋਂ 10 ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਰਿਣ-ਪੱਤਰ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ

ਰਿਣ-ਪੱਤਰ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:-

- ਨਾਨ ਕਨਵਰਟੇਬਲ ਰਿਣ-ਪੱਤਰ (ਐਨ.ਸੀ.ਡੀ) - ਸਾਰਾ ਪੈਸਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਰੀਡੀਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਪਾਰਸ਼ਲੀ ਕਨਵਰਟੇਬਲ ਰਿਣ-ਪੱਤਰ (ਪੀ.ਸੀ.ਡੀ) - ਉਸ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਰੀਡੀਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਕੇ ਜਾਂ ਬਿਨਾ ਦਿੱਤੇ ਹੀ ਈਕਵੀਟੀ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਨਵਰਟੇਬਲ ਰਿਣ-ਪੱਤਰ (ਐਫ.ਸੀ.ਡੀ) - ਪੂਰੇ ਨੂੰ ਹੀ ਈਕਵੀਟੀ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਐਫ.ਡੀ

ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ:-

- ਇਹ ਕੰਪਨੀ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੈਂਕ ਦੀ ਐਫ.ਡੀ ਵਰਗੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਛੋਟੇ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਤੋਂ ਪੈਸਾ ਉਧਾਰ ਲੈਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਨਿਵੇਸ਼ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੋਚ ਕੇ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕੀ ਬਹੁਤੀਆਂ ਐਫ.ਡੀਆਂ ਪਰਪੱਕਤਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੈਸੇ ਲਈ ਨਹੀਂ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ।
- ਬੈਂਕ ਵਰਗੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ। ਇਸ ਵਿਚ ਜੋਖਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਇਸ ਵਿਚ ਜੋਖਮ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਬੈਂਕਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਮਦਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
- ਸੂਚੀ ਬੱਧ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਚਲ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮਿਊਚੁਅਲ ਫੰਡ

ਮਿਊਚੁਅਲ ਫੰਡ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਤੋਂ ਪੈਸਾ ਲੈਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂੰਜੀ (ਸਟਾਕ), ਬਾਂਡ, ਛੋਟੀ ਅਵਧੀ ਦੀ ਮਨੀ-ਮਾਰਕਿਟ ਇਨਸਟਰੂਮੈਂਟ, ਸਿਕਿਊਰਟੀ ਜਾਂ ਸੰਪਤੀ (ਐਸਟੇਟ), ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਵਿਚ ਰਲਾਅ ਕੇ ਪੈਸਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਿਊਚੁਅਲ ਫੰਡ ਦੇ ਇਸ ਰਲਾਅ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਪੋਰਟਫੋਲੀਊ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਇਕ ਯੂਨਿਟ ਪੂਰੇ ਫੰਡ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਿਚੋਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਅਤੇ ਉਸ ਫੰਡ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਮਿਊਚੁਅਲ ਫੰਡ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਖਾਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ:-

- ਪਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ- ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਫੰਡ ਮੈਨੇਜਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਵਿਵਿਧਤਾ (ਡਾਇਵਰਸੀਫੀਕੇਸ਼ਨ) - ਨਿਵੇਸ਼ ਪਿੱਛੇ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਵਿਧਤਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ “ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਅੰਡੇ ਇਕੋ ਟੋਕਰੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।” ਕਿਸੇ ਇਕ ਸ਼ਿਅਰ ਜਾਂ ਬਾਂਡ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮਿਊਚੁਅਲ ਫੰਡ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੋਖਮ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਸੰਖਿਆ ਦਾ ਕੀਮਤ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ (ਇਕਾਨਮੀ ਆਫ ਸਕੇਲ): ਕਿਉਂਕਿ ਮਿਊਚੁਅਲ ਫੰਡ ਇਕ ਸਮੇਂ ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਸਿਕਿਊਰਟੀ ਨੂੰ ਖਰੀਦਦਾ ਅਤੇ ਵੇਚਦਾ ਹੈ ਇਸਲਈ ਉਸ ਦੀ ਸੌਦੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਕਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- ਤਰਲਤਾ: ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਿਅਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਊਚੁਅਲ ਫੰਡ ਨੂੰ ਵੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਵੇਚ ਕੇ ਪੈਸੇ ਵਿਚ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ਸਾਦਗੀ/ਸੌਖ: ਮਿਊਚੁਅਲ ਫੰਡ ਖਰੀਦਣਾ ਬੜਾ ਹੀ ਸੌਖਾ ਹੈ। ਕਈ ਬੈਂਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਮਾਤਰਾ ਵੀ ਛੋਟੀ ਹੈ।
- ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਉਪਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਮਿਊਚੁਅਲ ਫੰਡ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮਿਊਚੁਅਲ ਫੰਡ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ :-

ਹਰੇਕ ਫੰਡ ਦੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਪੂਰਵ-ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਉਦੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਫੰਡ ਦੇ ਸੰਪਤੀ (ਐਸਟੇਟ), ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਖੇਤਰ (ਦਾਇਰਾ) ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਨੂੰ ਬੁਣਦੇ ਹਨ। ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਿਊਚੁਅਲ ਫੰਡ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹਨ:-

- ਇਕਵੀਟੀ ਫੰਡਸ (ਸਟੋਕ)
- ਫਿਕਸਡ ਇਨਕੌਮ ਫੰਡਸ (ਬਾਂਡਸ)
- ਮਨੀ-ਮਾਰਕਿਟ ਫੰਡਸ

ਸਾਰੇ ਮਿਉਚੂਅਲ ਫੰਡ ਮੂਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਇਕਵੀਟੀ ਫੰਡ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵੱਧ ਰਹੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਰੋਥ ਫੰਡ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਇਕਵੀਟੀ ਫੰਡ ਆਪਣੇ ਦਾਇਰੇ ਜਾਂ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਪੇਸ਼ਲਟੀ ਫੰਡ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮਿਉਚੂਅਲ ਫੰਡ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਦੀ ਤਿੱਥੀ ਅਨੁਸਾਰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਅਤੇ ਬੰਦ ਫੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਫੰਡ (ਐਪਨ-ਐਨਡਿਡ ਫੰਡ)

- ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਤਿੱਥੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।
- ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਐਸਟ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕੰਪਨੀ (ਏ.ਐੱਮ.ਸੀ.), ਮਿਉਚੂਅਲ ਫੰਡ ਦੇ ਦਫਤਰ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਨਵੇਸਟਰ ਸਰਵਿਸ ਸੈਂਟਰਾਂ ਜਾਂ ਸਟਾਕ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੋਂ/ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਫੰਡ ਖਰੀਦ ਅਤੇ ਵੇਚ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ਮਿਉਚੂਅਲ ਫੰਡ ਦੀ ਜਿਸ ਕੀਮਤ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਖਰੀਦਣ ਅਤੇ ਰਿਡਮਸ਼ਨ ਦਾ ਸੌਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਫੰਡ ਦੀ ਨੈਟ ਐਸਟ ਵੈਲੀਊ (ਐਨ.ਏ.ਸੀ.) ਉਪਰ ਆਧਾਰਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਬੰਦ ਫੰਡ (ਕਲੋਜ਼-ਐਂਡ ਫੰਡਸ)

- ਬੰਦ ਫੰਡ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਤਿੱਥੀ ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ (units) ਨੂੰ ਰੀਡੀਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਕੀਮ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਤਰਲਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਵਿਚ ਸੂਚੀ ਬਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਕੀਮਤ ਉਪਰ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਅਤੇ ਵੇਚਣ ਦਾ ਕੰਮ ਆਪ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਮਨੀ ਮਾਰਕਿਟ ਫੰਡਸ

- ਥੋੜੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਆਮਦਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ (ਫਿਕਸਡ ਇਨਕਮ) ਇਕਾਈਆਂ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ।
- ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਮਦਨ ਘੱਟ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਮੂਲ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
- ਬੱਚਤ ਖਾਤੇ ਤੋਂ ਬਹਿਤਰ ਪਰ ਫਿਕਸਡ ਡਿਪੋਜਿਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਆਮਦਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਰਲਤਾ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ।

ਬਾਂਡ/ਇਨਕਮ ਫੰਡਸ

- ਮੂਲ ਉਦੇਸ਼ ਸਥਿਰਤਾ ਨਾਲ ਆਮਦਨ ਦੇਣ ਦਾ ਹੈ।
- ਮੂਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸਮੂਹਕ ਰਿਣਾਂ (Corporate debt) ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- ਭਾਵੇਂ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੰਡਾਂ ਦਾ ਮੂਲ ਉਦੇਸ਼ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ (Cash Flow) ਸੰਬੰਧੀ ਸਥਿਰਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਬੈਲਾਂਸਡ ਫੰਡਸ (Balanced funds)

- ਉਦੇਸ਼ ਹੈ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਪੂੰਜੀ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਦਾ ਬਰਾਬਰ ਰਲਾਅ ਦੇਣਾ।
- ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੜੀ ਨੀਤੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਸਥਾਈ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਇਕਵੀਟੀ ਵਿਚ ਜੋੜ ਕੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ।

ਇਕਵੀਟੀ ਫੰਡਸ

- ਸ਼ਿਅਰ ਅਤੇ ਸਟਾਕ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼
- ਇਹ ਮਿਉਚੂਅਲ ਫੰਡ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਹੈ।

- ਨਿਵੇਸ਼ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਮੇਂ ਲਈ ਪੂੰਜੀ ਵਿਚ ਵਾਧਾ (ਕੈਪੀਟਲ ਗ੍ਰੋਥ) ਅਤੇ ਥੋੜੀ ਬਹੁਤੀ ਆਮਦਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਕਾਰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਇਕਵੀਟੀ ਫੰਡ ਹਨ।

ਵਿਦੇਸ਼/ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਫੰਡਸ

- ਇਕ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਫੰਡ (ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਫੰਡ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਇਕਵੀਟੀ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਹਨ।

ਸੈਕਟਰ ਫੰਡਸ

- ਇਹ ਵਿੱਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਖੇਤਰ ਜਿਵੇਂ ਆਰਥਕ, ਪ੍ਰੋਸਿਊਗਿਕ, ਸਵਾਸਤ ਆਦਿ ਵੱਲੋਂ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਮਿੱਥਦਾ ਹੈ।

ਇਨਡੈਕਸ ਫੰਡਸ

- ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਿਊਚੁਅਲ ਫੰਡ ਵਿਸ਼ਾਲ ਮਾਰਕਿਟ ਇਨਡੈਕਸ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੈਨਸੈਕਸ ਜਾਂ ਨਿਫਟੀ ਦੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹਨ।
- ਇਨਡੈਕਸ ਫੰਡ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਆਮਦਨ (ਮਾਰਕਿਟ ਰਿਟਰਨ) ਨੂੰ ਹੀ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਘੱਟ ਫੀਸ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਕਵੀਟੀ ਸ਼ਿਅਰਸ

ਸ਼ਿਅਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ (ਪਬਲਿਕ ਮਾਰਕਿਟ) ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਮਤ ਉਪਰ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਦਾ ਸੌਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਇਹ ਉਹ ਸਿਕਿਉਰਟੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਵਿਚ ਸੂਚੀ ਬੱਧ ਹਨ।

ਸ਼ਿਅਰ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਵਿਚ ਸੂਚੀ ਬੱਧ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਿਆ ਅਤੇ ਵੇਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੈਕੰਡਰੀ ਮਾਰਕਿਟ (ਬਾਜ਼ਾਰ) ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਖਰੀਦੋ-ਫਿਰੋਕਤ ਵਿਚ ਆਸਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜਾਂ ਹਨ ਉਹ ਹਨ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਮੁੰਬਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੀ.ਐਸ.ਈ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਜਿਸ ਨੂੰ ਐਨ.ਐਸ.ਈ. ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦਾ ਮੂਲ ਮੰਤਵ ਖਰੀਦਣ ਅਤੇ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਵਿਚ ਸਿਕਿਉਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਾਪਾਰ ਨੂੰ ਸੌਖਾ ਬਣਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਸਥਾਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਕਵੀਟੀ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਜੋਖਿਮ ਭਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਹੋਰ ਨਿਵੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਕਵੀਟੀ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋ ਤਰੀਕੇ ਹਨ :

- ਪਰਾਈਮਰੀ ਮਾਰਕਿਟ ਤੋਂ (ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਕੇ)
- ਸੈਕੰਡਰੀ ਮਾਰਕਿਟ ਤੋਂ (ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਵਿਚ ਸੂਚੀ ਬੱਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦ ਕੇ)

ਬਾਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਸਮਝ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ, ਸ਼ਿਅਰ ਅਤੇ ਸਹੀ ਕੀਮਤ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਸ਼ੋਧ, ਥੋੜੀ ਵਿਵਿਧਤਾ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਤੇ ਇਹ ਪੱਕਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਆਮਦਨ ਹੋਵੇ।

ਡਿਪੋਜਿਟਰੀ ਸਿਸਟਮ

ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ “ਡੀਸਟੀਰੀਅਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਆਫ ਸ਼ਿਅਰਸ” ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਕਲ ਤਰਕੀਬਨ ਹਰ ਸ਼ਿਅਰ “ਡੀਮੈਟ” ਕੀਸਮ ਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਲਈ ਕਾਗਜ਼ੀ ਸਰਟੀਫੀਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਕਲ ਇਲੈਕਟਰੋਨਿਕ ਫੋਰਮ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਲਈ, ਡਿਪੋਜਿਟਰੀ ਸਿਸਟਮ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਡਿਪੋਜਿਟਰੀ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਕਿਉਰਟੀਆਂ (ਜਿਵੇਂ, ਸ਼ਿਅਰਸ, ਰਿਣ-ਪੱਤਰ, ਬਾਂਡਸ, ਸਰਕਾਰੀ ਸਿਕਿਉਰਟੀਆਂ, ਮਿਊਚੁਅਲ ਫੰਡ ਦੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਆਦਿ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਰੋਧ ਉਪਰ ਇਲੈਕਟਰੋਨਿਕ ਫੋਰਮ ਵਿਚ ਰਜਿਸਟਰਡ ਡਿਪੋਜਿਟਰੀ ਪਾਰਟੀਸੀਪੈਂਟ ਦੇ ਵਾਇਆ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਇਕ

ਸਿਕਿਉਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸੌਧੇ ਦੀ ਸੁਵੀਧਾ ਵੀ ਮੁਹਈਆ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਬੈਂਕ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਵਿਚ ਪੈਸਾ ਜਮਾ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਪੈਸਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਵਿਚ ਪੈਸਾ ਜਮਾ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਪੈਸਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਡਿਪੋਜਿਟਰੀਆਂ ਹਨ: ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿਕਿਉਰਟੀਸ ਡਿਪੋਜਿਟਰੀ ਲਿਮੀਟਿਡ (ਐਨ.ਐਸ.ਡੀ.ਐਲ) ਅਤੇ ਸੈਨਟਰਲ ਡਿਪੋਜਿਟਰੀ ਸਰਵਿਸਿਸ (ਭਾਰਤ) ਲਿਮੀਟਿਡ (ਸੀ.ਡੀ.ਐਸ.ਐਲ), ਜੋ ਕਿ ਐਸ.ਈ.ਬੀ.ਆਈ ਦੇ ਨਾਲ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹਨ।

ਇਕ ਡਿਪੋਜਿਟਰੀ ਪਾਰੀਸੀਪੈਂਟ (ਡੀ.ਪੀ.) ਡਿਪੋਜਿਟਰੀ ਦਾ ਏਜੈਂਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਵਾਇਆ ਜਿਸ ਦੇ ਉਹ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਡਿਪੋਜਿਟਰੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਮੁਹਈਆ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਬਲਿਕ ਫਾਈਨੈਨ ਸ਼ੀਅਲ ਇਨਸਟੀਟਿਊਸ਼ਨਸ, ਸ਼ੈਡੀਊਲ, ਕਮਰਸ਼ਲ ਬੈਂਕਸ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੈਂਕਸ, ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਰਾਜਕੀ ਫਾਈਨੈਨਸ਼ੀਅਲ ਕੋਰਪੋਰੇਸ਼ਨਸ, ਕਸਟੋਡੀਅਨ, ਸਟਾਕ ਬਰੋਕਰ, ਕਲੀਅਰਿੰਗ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ/ਕਲੀਅਰਿੰਗ ਹਾਊਸਿਸ, ਐਨ.ਬੀ.ਐਫ.ਸੀਸ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਜਾਰੀਕਰਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸ਼ਿਅਰ ਟਰਾਂਸਫਰ ਏਜੈਂਟ ਜੋ ਕਿ ਐਸ.ਈ.ਬੀ.ਆਈ ਦੁਆਰਾ ਦਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਨੂੰ ਡੀ.ਪੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬੈਂਕ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਉਸ ਦੀ ਕਿਸੀ ਸ਼ਾਖਾ ਤੋਂ ਲਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦਕਿ ਡਿਪੋਜਿਟਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਡੀ.ਪੀ ਤੋਂ ਲਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਹੁਣ ਹਰ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾ ਫਿਰ ਜਨਤਾ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸ਼ਿਅਰਾ (ਪਬਲਿਕ ਈਸ਼ੂ) ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਵਾਸਤੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਬੈਨੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਔਨਰ ਅਕਾਊਂਟ ਖੋਲਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਪਰ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣਾ ਬੈਨੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਔਨਰ (ਬੀ.ਓ) ਅਕਾਊਂਟ ਖੋਲਣ ਦੀ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਛੋਟੇ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਭੌਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੋਧੇ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ (ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 500 ਸ਼ਿਅਰ, ਕੀਮਤ ਭਾਵੇਂ ਕਿਨ੍ਹੀ ਵੀ ਹੋਵੇ) ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਖਿੜਕੀ/ਥਾਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਹ (ਛੋਟੇ ਨਿਵੇਸ਼ਕ), ਭੌਤਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਪਏ ਸ਼ਿਅਰ, ਜੋ ਕਿ ਡੀਮੈਟ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਨੂੰ ਵੇਚ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵੇਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡੀਮੈਟ ਕਰਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਡੀਪੋਜਿਟਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ :

- ਸਿਕਿਉਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਸੌਖਾ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਤ ਤਰੀਕਾ।
- ਸਿਕਿਉਰਟੀਆਂ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਬਦਲੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।
- ਸਿਕਿਉਰਟੀਆਂ ਦੇ ਬਦਲਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਟੈਂਪ ਡੀਊਟੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ।
- ਭੌਤਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਸਰਟੀਫੀਕੇਟਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਜੋਖਮ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਖਰਾਬ ਸੁਪੁਰਦਗੀ, ਜਾਲੀ ਸਿਕਿਉਰਟੀਆਂ, ਦੇਰੀ, ਚੋਰੀ ਆਦਿ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
- ਸਿਕਿਉਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਾਗਜ਼ੀ ਕੰਮ ਘੱਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
- ਸੌਦੇ ਦੀ ਲਾਗਤ ਘੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਸ਼ਿਅਰ ਵੀ ਖਰੀਦਿਆ ਅਤੇ ਵੇਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ਨੌਮੀਨੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

- ਡੀ.ਪੀ. ਵਿਚ ਦਰਜ ਪਤੇ ਵਿਚ ਆਏ ਬਦਲਾਅ ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਕੋਲ ਸਿਕਿਉਰਟੀਆਂ ਹਨ ਨੂੰ ਇਲੈਕਟਰੋਨੀਕੀ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਅਲਗ-ਅਲਗ ਦੱਸਣ ਦੀ ਮਹਿਨਤ ਬੱਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- ਸਿਕਿਉਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਡੀ.ਪੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨਾਲ ਚਿੱਠੀ-ਪੱਤਰ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਬੋਨਸ/ਦਰਾੜ/ਇਕ ਹੋਣਾ/ਵਿਲੀਨਤਾ ਆਦਿ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੁਝ ਵੀ ਡੀਮੈਟ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਆਪੇ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਈਕਵੀਟੀ ਅਤੇ ਰਿਣ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਇਕਾਈਆਂ ਇਕੋ ਅਕਾਊਂਟ ਵਿਚ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਨੁਕਤੇ :

- ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਛੋਟਾ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਵਪਾਰੀ ਵੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਨ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ਕੰਪਨੀਆਂ ਲਈ ਪੈਸਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਜ਼ਰੀਆ ਹੈ।
- ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਲੋੜ ਪੈਣ ਤੇ ਲੋਕਾਂ (ਪਬਲਿਕ ਮਾਰਕਿਟ/ਬਾਜ਼ਾਰ) ਨੂੰ ਸ਼ਿਅਰ ਵੇਚ ਕੇ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹੋ।
- ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਕ ਖ਼ਸ਼ਹਾਲੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸ਼ਿਅਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਸਰੋਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਸਟਾਰ ਕੀਮਤਾਂ ਉਪਰ-ਥੱਲੇ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਬੈਂਕ ਡਿਪੋਜਿਟਾਂ ਅਤੇ ਬਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ।
- ਈਕਵੀਟੀ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਉਪਰ ਥੋੜੇ-ਥੋੜੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਪੁਨਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਵੀ ਮੰਨਣ-ਯੋਗ ਹਨ।
- ਕਦੇ-ਕਦਾਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਆਰਥਕ ਖ਼ਬਰਾਂ ਉਪਰ ਤਰਕ-ਸੰਗਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਦੀ ਸਿਕਿਉਰਟੀਆਂ ਦੀ ਕੀਮਤਾਂ ਉਪਰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ।
- ਛੋਟੀ ਅਵਧੀ ਵਿਚ, ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਆਈ ਅਚਾਨਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕਾਰਨ ਸ਼ਿਅਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਿਕਿਉਰਟੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਹੀ ਖ਼ਰਾਬ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਰਵਈਏ ਬਾਰੇ ਭੱਵਿਖ ਬਾਣੀ ਕਰਨਾ ਹੋਰ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਫਲਸਫੇ

- ਹਰ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਮਾਪੋ।
- ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਥੋੜੇ ਅਤੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਸਾਫ ਨਜ਼ਰੀਆ ਰਖੋ।
- ਨਿਵੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਨਿਰਣੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਲਉ।
- ਜੋ ਸਕੀਮ ਸਮਝ ਨਾ ਆਵੇ ਉਸ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਾ ਕਰੋ।
- ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਉਪਰ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਾ ਕਰੋ। ਸਾਰੇ ਤੱਥ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਰੱਖੋ।
- ਆਮਦਨ ਉਪਰ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਟੈਕਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰਖੋ।

- ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਨੁਕਤਿਆਂ ਅਤੇ ਅਫਵਾਵਾਂ ਉਪਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਕਰੋ।
- ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼, ਜੋ ਅਪਰਕ੍ਰਿਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਾਂ ਘੱਟ ਦਰਸਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਗੜਬੜ ਵਾਲੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।
- ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਸਕੀਮ ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਜਾਣਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਿਆਜ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਮੂਲ ਹੀ ਗਵਾ ਲਉ।
- ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰੋ, ਵਸਤੂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ।

7. ਬਚਾਅ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਸਤੂਆਂ

ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ਪਾਲਸੀਆਂ

ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭੱਵਿਖ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਕਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਲਾਈਫ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ਸਭ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਆਮ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਕੀਮਾਂ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਨਿਯਮਿਤ ਆਮਦਨ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਲਾਈਫ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ

ਲਾਈਫ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ਇਕ ਕਰਾਰਨਾਮਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਾਇਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰਨ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਵੀ ਉਸ ਰਕਮ ਨੂੰ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀ ਰਕਮ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਮੌਤ ਹੋਣ ਤੇ, ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਆਮਦਨ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਆਰਥਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਰਕਸ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਇਹ ਚੰਗਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ।

ਟਰਮ ਲਾਈਫ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ

- ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।
- ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੇ ਲਾਭ ਲਈ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਨਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਉਕਾ-ਪੁਕਾ ਰਕਮ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- ਪਾਲਸੀਆਂ 5, 10, 15, 20 ਜਾਂ 30 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- ਪਰੀਮੀਅਮ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਹੋਰ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ਪਾਲਸੀਆਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਨਕਦੀ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸੰਪੱਤੀ (ਐਂਨਡਾਉਮੈਂਟ) ਪਾਲਸੀਆਂ

- ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਵਧੀ ਤੇ ਪਰੀਮੀਅਮ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਕਾ-ਪੁਕਾ ਰਕਮ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੇ ਜਾਂ ਪਾਲਸੀ ਦੇ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਤੇ ਜੋ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਵੇ ਤੇ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਵਾਰਸ਼ਿਕ ਤੱਤਾ/ਪੈਨਸ਼ਨ ਪਾਲਸੀ/ਫੰਡ

- ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਬਲਕਿ ਮੌਤ ਤੱਕ ਜਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਆਮਦਨ ਦੀ ਗੁੰਟੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।
- ਇਸ ਨੂੰ ਲੈਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਆਮਦਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਪਰੀਮੀਅਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਕੋ ਵਾਰੀ ਉਕਾ-ਪੁਕਾ ਦੇਕੇ ਜਾਂ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸਤਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਿੱਤੀ ਤੋਂ (ਹਰ ਮਹੀਨੇ, ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸਲਾਨਾ) ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰਕਮ ਮਿਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- ਜੇ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬਚੇ ਹੋਏ ਲਾਭ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਯੂਨਿਟ ਲਿੰਕਡ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ਪਾਲਸੀ (ਯੂ.ਐਲ.ਆਈ. ਪੀ.)

- ਯੂ.ਐਲ.ਆਈ.ਪੀ. ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ਪਾਲਸੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਖਤਰੇ ਤੋਂ ਵੀ ਬਚਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਦਾ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ।
- ਸ਼ਿਅਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀਆਂ ਦਾ ਯੂ.ਐਲ.ਆਈ.ਪੀ. ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਉਪਰ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਨਿਵੇਸ਼ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਖਤਰਾ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਹੀ ਸਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

- ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਰ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਮਨੋਰਥ, ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਝੱਲਣ ਦਾ ਸ਼ਮਤਾ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਫੰਡ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੰਡਾਂ ਦੇ ਖਤਰੇ ਦੀ ਮਿਆਰ ਵੱਖਰੀ-ਵੱਖਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਫੰਡਾਂ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਆਮਦਨ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਵੱਖਰੀ-ਵੱਖਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੋ ਯੂ.ਐਲ.ਆਈ.ਪੀ. ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਸ ਦੇ ਕੀਮਤ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਫੀਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ- ਪਰੀਮੀਅਮ ਨਿਰਧਾਰਣ ਫੀਸ, ਮਾਰਟੈਲਿਟੀ ਚਾਰਜ, ਫੰਡ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਫੀਸ, ਪਾਲਸੀ/ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਚਾਰਜ ਅਤੇ ਫੰਡ ਬਦਲਣ ਦੇ ਚਾਰਜ।

ਨਵੀਂ (ਨਿਉਂ) ਪੈਨਸ਼ਨ ਸਕੀਮ, 2009

- ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਯੋਗਦਾਨ ਸਕੀਮ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਜਿਸ ਦੀ ਉਮਰ 18 ਤੋਂ 55 ਸਾਲ ਹੈ ਲਈ ਖੁੱਲੀ ਹੈ।
- ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤੀ ਤੱਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਸਕੀਮ ਵਿਚ ਇਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰਾਸ਼ੀ ਜਮਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤੀ ਵੇਲੇ, ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਮਾਂ ਕਿਤੇ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਘਡਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਤੋਂ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਸਾਲਾਨਾ ਭੱਤਾ ਖਰੀਦ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਦੋਵੇ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਲਾਨਾ ਭੱਤੇ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ 40% ਨੂੰ ਇਸਤਮਾਲ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਮਾ ਕੀਤੀ ਰਾਸ਼ੀ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ 60% ਹੀ ਕਢਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ਸਾਲਾਨਾ ਭੱਤਾ ਖਰੀਦਣ ਨਾਲ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਭੁਗਤਾਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਭੁਗਤਾਨ ਹਰ ਮਹੀਨੇ, ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ, ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਤੇ ਜਾਂ ਸਾਲਾਨਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ਹਰ ਕਿਸ਼ਤ ਵਿਚ 500 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਸਾਲ ਵਿਚ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਚਾਰ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ 6000 ਰੁਪਏ ਹਰ ਸਾਲ ਜਮਾਂ ਕਰਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਪੈਸਾ ਜਮਾਂ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਉਪਰੀ ਹੱਦ ਬੰਦੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ।
- ਜੇ ਪੈਸਾ ਐਨ.ਪੀ.ਐਸ. ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਜਮਾਂ ਕਰਦੇ ਹੋ ਉਸ ਦੀ ਸਭਾਲ ਪਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਮੈਨੇਜਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।
- ਤੁਸੀਂ ਜੇ ਕਰ ਆਪਣੇ ਫੰਡ ਮੈਨੇਜਰ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਦਲ ਵੀ ਸਕਦੇ ਹੋ।
- ਇਸ ਖਾਤੇ ਵਿਚੋਂ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਕਢਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਤੁਹਾਡੇ 60 ਸਾਲ ਦੇ ਹੋਣ ਤੱਕ ਇਕੱਠਾ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਮੌਤ ਹੋਣ ਤੇ, ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਿਮਾਰ ਪੈਣ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਜੇ ਆਪਣਾ ਪਹਿਲਾ ਘਰ ਬਣਾ ਜਾਂ ਖਰੀਦ ਰਹੇ ਹੋ ਤਾਂ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਪੈਸਾ ਕਢਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।
- ਆਏਕਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 80 ਸੀ.ਸੀ.ਡੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਨ.ਪੀ.ਐਸ. ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤੇ 1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤਕ ਤੁਹਾਨੂੰ ਟੈਕਸ ਵਿਚ ਛੂਟ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਰਹੇ ਕਿ ਇਹ 1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਹੱਦਬੰਦੀ ਸੈਕਸ਼ਨ 80 ਸੀ ਦੀ 1 ਲੱਖ ਦੀ ਹੱਦ ਬੰਦੀ ਤੋਂ ਉਪਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।
- ਨਾਲ ਹੀ ਪੀ.ਪੀ.ਐਫ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਆਮਦਨ ਦੀ ਕੋਈ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਪੈਸਾ ਤੁਸੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਫੰਡ ਮੈਨੇਜਰ ਕਿੰਨੇ ਚੰਗੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸਿਹਤ ਸੰਬੰਧੀ ਬੀਮਾ (ਹੈਲਥ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ)

ਸਿਹਤ ਸੰਬੰਧੀ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਤੁਹਾਡਾ ਬੀਮਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ , ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੋੜ ਪੈਣ ਤੇ ਆਰਥਕ ਸੁਰਕਸ਼ਾ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਰਕਸ਼ਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਲਾਜ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਖਰਚਿਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵੱਲ ਲਾਉਣ ਵਿਚ ਵੀ ਮਦਦ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਚਿਕਿਤਸਾ ਸੰਬੰਧੀ ਬੀਮਾ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਸੁਵੀਧਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਥੱਲੇ ਦਿੱਤੇ ਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ :

ਵਿਆਪਕ ਸਿਹਤ ਸੰਬੰਧੀ ਬੀਮਾ ਕਵਰੇਜ: ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਪਲੈਨ ਤੁਹਾਡੀ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਵਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਵੱਡੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚਿਕਿਤਸਾ ਸੰਬੰਧੀ ਛੋਟੇ-ਮੋਟੇ ਖਰਚੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਹਸਪਤਾਲ ਸੰਬੰਧੀ ਪਲੈਨ: ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਹਤ ਸੰਬੰਧੀ ਬੀਮਾ ਪਲੈਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣਾ ਪਏ ਤਾਂ ਖੱਲਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ, ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਅਤੇ ਹੱਥਬੰਦੀ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਸੰਬੰਧੀ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਦਾਇਗੀ (ਰੀਇੰਬਰਸਮੈਂਟ) ਆਧਾਰਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਲਾਭ ਵਾਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਲੈਨਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਚਿਕਿਤਸਾ ਸੰਬੰਧੀ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲੈਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਗੰਭੀਰ ਬਿਮਾਰੀ ਸੰਬੰਧੀ ਯੋਜਨਾ: ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਸਿਹਤ ਸੰਬੰਧੀ ਬੀਮਾ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ, ਅੰਗ ਦਾ ਬਦਲਣਾ, ਰੋਗ ਦਾ ਦੌਰਾ, ਗੁਰਦੇ ਦਾ ਖਰਾਬ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਹੋਰ ਬਿਮਾਰੀ ਲਈ ਬੀਮਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਬੀਮਾ ਆਮ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਚਿਕਿਤਸਾ ਸੰਬੰਧੀ ਵੱਡੇ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਸੁਰਕਸ਼ਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਖ਼ਾਸ ਸ਼ਰਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਬੀਮਾ: ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਮਧੁਮੇਹ ਜਾਂ ਕੈਂਸਰ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਲਈ ਸਿਹਤ ਦਾ ਬੀਮਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਬਿਮਾਰੀ ਨੂੰ ਮੈਨੇਜ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਜੋ ਕਿ ਖ਼ਾਸ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ, ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

8. ਉਧਾਰ ਲੈਣ ਸੰਬੰਧੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ

ਅੱਜ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ, ਜਦੋਂ ਜੀਣ ਦੀ ਕੀਮਤ ਇਨ੍ਹੀਂ ਵੱਧ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਉਧਾਰ ਇਕ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਨਿੱਜੀ ਰਿਣ, ਕਾਰ ਰਿਣ, ਕੁਝ ਗਿਰਣੀ ਰੱਖ ਕੇ ਲਿਆ ਰਿਣ ਅਤੇ ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਕਈ ਰਿਣਾਂ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇੰਜ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਲਈ ਰਿਣ ਹੈ। ਅਕਸਰ, ਆਰਥਕ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਉਧਾਰ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਰਿਣ ਜੋ ਉਪਲਬਧ ਹਨ

ਨਿੱਜੀ ਰਿਣ

ਨਿੱਜੀ ਰਿਣ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਅਣ ਸੋਚੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਆਰਥਕ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਲੋਕ ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਰਥਕ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਨਿੱਜੀ ਰਿਣ ਜਾਂ ਤਾਂ ਫਾਲਤੂ ਪੈਸੇ ਲਈ ਜਾਂ ਗ਼ੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼ਾ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਣ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤ ਦੇਣੇ ਅਸਮਰਥ ਹਨ।

ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ

- 14-18% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਉੱਚੀ ਵਿਆਜ ਦਰ, ਉੱਚੀ ਫੀਸ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਉੱਚੀ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹੋ।
- ਰਿਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਲੰਮਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਅਤੇ ਪੈਸਾ ਮਿਲਣ ਵਿਚ ਹਫ਼ਤੇ ਵੀ ਲੱਗ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਪੈਰ ਤੇ ਪਈ ਲੋੜ ਲਈ ਵਿਵਹਾਰਕ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ।
- ਨਿੱਜੀ ਰਿਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਦਰਾ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਫਰਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤੁਲਨਾ ਕਰ ਕੇ ਨਿਰਣੇ ਲੈਣ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਝਦਾਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਪੱਕਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਾਹਕ ਨੂੰ ਆਪਾਤਕਾਲੀਨ ਫੰਡਾਂ ਲਈ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਪਏਗਾ।
- ਨਿੱਜੀ ਰਿਣ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਮਾਂ ਲਓ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਵੋ।
- ਆਪਾਤਕਾਲੀਨ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸ ਹੋਰ ਕੰਮ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਲੈਣ ਦੀ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਘਰ ਸੰਬੰਧੀ ਰਿਣ

ਘਰ ਸੰਬੰਧੀ ਰਿਣ ਹੋਰ ਰਿਣਾ ਵਰਗਾ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਰਿਣ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਪਹਿਲਾ ਘਰ ਖਰੀਦ ਰਹੇ ਹੋ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਘਰ ਸੰਬੰਧੀ ਰਿਣ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਵਿਚ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਅਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਕਈ ਉਤਾਰ ਚੜ੍ਹਾਅ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਘਰ ਸੰਬੰਧੀ ਰਿਣ ਉਪਰ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ

- ਬੈਂਕ ਘਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ 75-80% ਫਾਈਨੈਂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ।
- ਬੈਂਕ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਘਟੀ ਹੋਈ ਸਥਿਰ 'ਟੀਜ਼ਰ' ਦਰ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਵਿਆਜ ਦਰ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰੀਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਾਗਜ਼ਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

- ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਰ ਘਰ ਸੰਬੰਧੀ ਰਿਣ 3 ਸਾਲ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਈ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।
- ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੂਰਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਉਪਰ ਭਾਰੀ ਜ਼ਰਮਾਨਾ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।
- ਮੁੱਲ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੀ ਫੀਸ ਅਤੇ ਰਿਣ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋਰ ਚਾਰਜ ਲੁਕੀ ਹੋਈ ਫੀਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਘਰ ਵੇਚਣਾ ਚਾਹੋ ਤਾਂ ਰਿਣ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਉਲਟ (ਰਿਵਰਸ ਮਾਰਟਗੇਜ)

ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਆਮ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਅਕਤੀ ਬੈਂਕ ਕੋਲ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖੀ ਜਾਇਦਾਦ ਲਈ ਪੈਸਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ

- ਉਹ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨਾਗਰਿਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਘਰ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਆਮਦਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਥਾਈ ਜਰੀਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹਾਉਸਿੰਗ ਫਾਈਨੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਕੋਲ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਬੈਂਕ/ਹਾਉਸਿੰਗ ਫਾਈਨੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਿਤ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।
- ਚੰਗੀ ਚੀਜ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਇਸ ਸਕੀਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉਸ ਮਕਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿ ਵੀ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਲੋੜ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਵੀ ਨਿਯਮਿਤ ਰੂਪ ਤੇ ਮਿਲਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੈਸਾ ਦਵਾ ਰਹੀ ਹੈ।
- ਇਹ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਕ ਉਸ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਮਾਲਿਕ ਦੇ ਮਰਨ ਜਾਂ ਮਕਾਨ ਛੱਡਣ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹੱਕ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਰਿਣ ਨੂੰ ਵਸੂਲ ਸਕੇ। ਰਿਣ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਚੀ ਹੋਈ ਰਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਿਸ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਉਲਟੇ ਤਰੀਕੇ ਸੰਬੰਧੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ :

- ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਜਿਸ ਦੀ ਉਮਰ 60 ਸਾਲ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੈ, ਉਹ ਚੁਣਨਯੋਗ ਹੈ।
- ਰਿਣ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਮਕਾਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 60% ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- ਰਿਣ ਦੀ ਮਿਆਦ 15 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।
- ਰਿਣ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਰਿਣ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਹਰ ਮਹੀਨੇ, ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਤੇ ਸਾਲਾਨਾ ਜਾਂ ਕੱਠੀ ਇਕੋ ਵਾਰ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ਮਕਾਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਪੁਨਰ ਮੁਲਾਂਕਣ ਬੈਂਕ ਜਾ ਐਚ.ਐਫ.ਸੀ. ਦੁਆਰਾ ਹਰ 5 ਸਾਲ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਉਲਟੇ ਤਰੀਕੇ ਕਾਰਨ ਮਿਲੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਆਮਦਨ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਰਿਣ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
- ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਉਲਟੇ ਤਰੀਕੇ ਦੀ ਦਰ ਸਥਿਰ ਜਾਂ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਭਾਵ ਇਸ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਰਿਣ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਚੁਣੀ ਗਈ ਵਿਆਜ ਦੀ ਸਕੀਮ ਉਪਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਉਪਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਬਦਲਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਸਿਕਿਉਰਟੀ ਦੇ ਬਦਲੇ ਰਿਣ

ਸ਼ਿਅਰ ਦੇ ਬਦਲੇ ਰਿਣ ਲੈਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਲੋੜਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਇਸ ਰਿਣ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ-ਮੋਟੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਅਤੇ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਵੇਚੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਤਰਲਤਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਵੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਰਿਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਉਸੇ ਸੁਰਤ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਆਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈ ਜਾਵੇ।

ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ

- ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ, ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ, ਡੀਮੈਟ ਹੋਏ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਦਾ 75% ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ (ਕਾਗਜ਼ੀ ਸ਼ਿਅਰਾਂ) ਦਾ 50% ਰਿਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਸੀਸਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿੰਨਾ ਰਿਣ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਇਹ ਹਰ ਬੈਂਕ ਆਪ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰਦਾ ਵੀ ਹੈ।
- ਬੈਂਕਾ ਕੋਲ ਪਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੂਚੀ ਹਰੇਕ ਦੀ ਵੱਖਰੀ-ਵੱਖਰੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਤੇ ਬਦਲਾਵ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
- ਮਿਊਚੂਅਲ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਇਕਾਈਆਂ ਬਦਲੇ ਰਿਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਐਨ.ਏ.ਵੀ. ਕੀਮਤ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਰਿਣ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲੇਗੀ, ਉਹ ਸਿਕਿਉਰਟੀ ਦੀ ਕੀਮਤ, ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਮਾਰਜਨ, ਰਿਣ ਨੂੰ ਮੋੜਨ ਦੀ ਤੁਹਾਡੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਉਪਰ ਆਧਾਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਆਜ ਦਰ 14-18% ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- ਫੀਸ ਹਰੇਕ ਬੈਂਕ ਦੀ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਫੀਸ (1-1.5%) ਅਤੇ ਫਾਈਲਾਂ ਦੀ ਫੀਸ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕੀਮਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਚੁਕੀ ਹੋਵੇ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਬੂਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਸਮੂਹ, ਨਾਬਾਲਿਕਾਂ, ਫਰਮ, ਐਚ.ਯੂ.ਐਫ. ਅਤੇ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਮਾਣ-ਪੱਤਰ ਇਸ ਸਕੀਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਿਣ ਲੈਣ ਲਈ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ।

ਹਰ ਇਕ ਰਿਣ ਦੇ ਲਈ ਨਵੇਂ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ/ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਵੋ।

ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਰਿਣ

ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਉਪਰ ਰਿਣ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਾ ਬਚੇ ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਰਿਣ ਵੀ ਨਾ ਮਿਲੇ, ਉਸੇ ਸੁਰਤ ਵਿਚ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਰਿਣ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਭਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਵਿਆਜ ਦਰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਪੈਸਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੁਰਤ ਵਿਚ ਵੀ ਖਰਚਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੇ ਲੋਕ ਗੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼ਾ ਉਪਰ ਖਰਚਾ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਗ਼ਲਤ ਇਸਤਮਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਿਣ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹੋ : ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਨਾਲ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦਾ ਹੀ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਪੱਕਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਰਿਣ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਚਲਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਇਹ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਸਕੇ ਲਗਾਤਾਰ ਆਪਣਾ ਰਿਣ ਚੁਕਾਉਂਦੇ ਰਹੋ, ਇਸ ਨਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਮਿਲੇਗੀ।

ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ

- ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਉਪਰ ਲੱਗਣ ਵਾਲੀ ਵਿਆਜ ਦਰ ਹੋਰ ਰਿਣਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸ਼ਾਇਦ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ 18-36% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।
- ਵਿਆਜ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਕਾਰਨ ਰਿਣ ਵੱਧਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਬਚੀ ਹੋਈ ਰਾਸ਼ੀ, ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਰਿਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਕਾਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਚੁਕਾਉਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉੱਚੀ ਵਿਆਜ ਦਰ ਦੇਣੀ ਪਏਗੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਿਣ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਵਿਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਹੋਵੇਗੀ।
- ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਦੀ ਹੱਦ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਰਿਣ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਆਜ ਦੀ ਰਕਮ ਮਹੀਨੇ-ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਆਜ ਦਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ ਅਤੇ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਮੂਲ ਰਿਣ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਰਡ ਰੱਖਣ ਵੇਲੇ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹੋ ਅਤੇ ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਆਪਣੀ ਵਿਕਰੀ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਹੱਥਕੰਢਿਆਂ ਤੋਂ ਸਤਰਕ ਰਹੋ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮਿੱਠੇ ਪਿਆਰੇ ਹੋ ਕੇ ਤੁਹਾਡੀ ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਦੀ ਹੱਦ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਫਾਲਤੂ ਰਿਣ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਕਦਮ

ਆਪਣੇ ਰਿਣ ਦੀ ਹੱਦਬੰਦੀ ਤੈਅ ਕਰੋ

- ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰ ਲਵੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿੰਨੇ ਰਿਣ ਵਿਚ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਪੱਕਾ ਕਰ ਲਉ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਭੁਲ ਰਿਣ ਇਸ ਤੋਂ ਥਲੇ ਹੀ ਰਹੇ।
- ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਚਾਹ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਤਨਖ਼ਾਹ ਵਿਚੋਂ ਕਿੰਨੀ ਰਕਮ ਤੁਸੀਂ ਰਿਣ ਨੂੰ ਲਾਉਣ ਲਈ ਖਰਚ ਕਰੋਗੇ। ਇਹ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਪੱਕਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਉਧਾਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਵਧਾਉਗੇ।

ਰਿਣ ਧਿਆਨਪੂਰਵਕ ਲਉ

- ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਰਿਣ ਲੈਣਾ ਹੀ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖੋ। ਇਹ ਸਮਝ ਲਉ ਕਿ ਵਿਆਜ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਕਿੰਨਾ ਪੈਸਾ ਦਿਉਗੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਰਿਣ ਦੇਣ ਵੇ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰੋ ਜਿੱਥੇ ਵਿਆਜ ਦਰ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਪੱਕਾ ਕਰ ਲਉਗੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵਿਆਜ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਫਾਲਤੂ ਨਹੀਂ ਖਰਚੋਗੇ।
- ਸਾਲ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਹ ਜਾਂਚ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰੋ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਹੋ ਸਕੇ ਉਨਾ ਵਧੀਆ ਰਿਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਵਿਆਜ ਦਰ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਨਾ ਪੈਣਾ

- ਇਕ ਵਾਰੀ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਰਿਣ ਦੇ ਭਾਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਸਕਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਕਈ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੋਰ ਰਿਣ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਗੀਆਂ। ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁਣ ਗੀਆਂ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਣ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਉਹ ਹੋਰ ਰਿਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁਣ ਗੀਆਂ।
- ਨਵੇਂ ਰਿਣ ਲੈਣ ਲਈ ਇਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲਲਚਾਉਣ ਗੀਆਂ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਰਿਣ ਜਾਂ ਕਰੈਡਿਟ ਸੇਵਾ ਸਿਰਫ ਉਸ ਵੇਲੇ ਲਉ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਲੋੜ ਹੋਵੇ।

ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਰਿਣ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਜਾਣਾ ਦਿਉ

- ਕਈ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਮਾਲਕ ਤੁਹਾਡੀ ਤਨਖਾਹ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਕੁਝ ਪੈਸਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਰਿਣ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
- ਇਹ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਬਿਲ ਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਭੁਗਤਾਨ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਤਨਖਾਹ ਦੀ ਉਹ ਰਕਮ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਹੋ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਵਿਗੋਚਾ/ਉਦਰੇਵਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰੋਗੇ।

9. ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਯੋਜਨਾ

ਇਨ੍ਹੇ ਸਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤ ਹੋਣਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਨੋਖਾ ਅਤੇ ਨਾਟਕੀ ਪੜਾਅ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਵੱਲ ਵੱਧਦੇ ਕਦਮਾਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਯੋਜਨਾ ਜਾਂ ਉਸ ਉਪਰ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਜਿਸ ਦੀ ਉਹ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਹੋਰ ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਸੌਖਾ ਜੀਵਨ ਬੀਤਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਯੋਜਨਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਮੁਮਕਿਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਭੋਗ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਚੰਗੀ ਖ਼ਬਰ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਹੋਰ ਮਹਿੰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਲਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਆਰਥਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਰਹੋ।

ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਯੋਜਨਾ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਬੁਢਾਪੇ ਵੇਲੇ ਆਮਦਨ ਲੈਣ ਲਈ ਕੁਝ ਪੈਸਾ ਜਾਂ ਸੰਪੱਤੀ ਵੱਖਰੀ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰੱਖੋ, ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਮਕਸਦ ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਣੇ ਲੈਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਅੱਜ ਦੀ ਨਿਜੀ ਆਰਥਕ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਭੱਵਿਖ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਰਥਕ ਮਸਕਦ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰਥਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕੋ।

1) ਛੇਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤ ਹੋਵੋ: ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੰਨ ਲਉ ਜੇ ਤੁਸੀਂ 25 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਜੋ ਤੁਸੀਂ 60 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਚਾਹ ਰਹੇ ਹੋ ਲਈ ਬਚਤ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ 35 ਸਾਲ ਤੱਕ ਬਚਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਜੇ 25 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੇ ਤੁਹਾਸੀਂ ਹਰ ਮਹੀਨੇ 6% ਵਿਆਜ-ਦਰ-ਵਿਆਜ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ 1000 ਰੁਪਏ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਸਮਾਂ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ 13,80,290 ਰੁਪਏ ਮਿਲਣਗੇ। ਪਰ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਹੀ ਨਿਵੇਸ਼ 35 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ 60 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ 6,79,580 ਰੁਪਏ ਮਿਲਣਗੇ।

2) ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉ: ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਪੈਸਾ ਡਾਕਟਰੀ ਖਰਚਿਆਂ ਅਤੇ ਅੱਖੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਅਲਗ ਰੱਖ ਦਿਉ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਲਈ ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਪੈਸਾ ਜਮਾਂ ਕਰ ਲਉ।

3) ਆਪਣੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਉਸ ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਬਦਲਾਵ ਕਰਦੇ ਰਹੋ: ਆਪਣੀਆਂ ਆਰਥਕ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਬਦਲਾਵ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਪਕਾ ਕਰ ਸਕੋ ਕਿ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕੋ। ਨਾਲ ਹੀ, ਆਪਣੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਜੋਖਮ, ਉਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਅਤੇ ਤਰਲਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝੋ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਨਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ।

4) ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਬਚਤ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨਾ ਕਢੋ: ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਬਚਤ ਨੂੰ ਨਾ ਛੋੜੋ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਲਈ ਜੋੜੇ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਅੱਜ ਖਰਚੋਗੇ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਝਲਣਾ ਪਏਗਾ। ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਲਈ ਜੋ ਰਾਸ਼ੀ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚੀ ਹੋਵੇਗੀ ਉਸ ਵਿਚ ਕਮੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

30 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਉਸ ਦੇ ਪੰਜ ਤਰੀਕੇ ਦੱਸੋ।

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਸੰਬੰਧੀ ਕਿਹੜੀਆਂ ਪੰਜ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?

ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਰਾਮ ਦੀ ਉਮਰ 30 ਸਾਲ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਖਰਚਾ 10,000 ਰੁਪਏ ਹੈ ਤੇ ਉਹ 60 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੇ ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਲਾਈਫ ਐਕਸਪੈਨੈਂਸੀ 75 ਸਾਲ)। ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਖਰਚਾ ਅੱਜ ਦੇ ਖਰਚੇ ਦਾ 80% ਹੋਵੇਗਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਲਈ ਕਿੰਨਾ ਪੈਸਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਲਈ ਪੂੰਜੀ ਈਕਤਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਕਿੰਨਾ ਪੈਸਾ ਬਚਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?

ਇਕ ਜੁਟ ਰਕਮ ਅਤੇ ਮਾਸਕ ਨਿਵੇਸ਼ ਜਾਨਣ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਜਾਨਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਕਿੰਨਾ ਖਰਚਾ ਕਰੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਦਰਾ ਸਫ਼ਿਤੀ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦਾ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਖਰਚਾ ਅੱਜ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਹੋਵੇਗਾ।

ਚਰਣ 1: ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਵੇਲੇ 5% ਮੁਦਰਾ ਸਫ਼ਿਤੀ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦਾ ਮੁਲ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ?

ਕਿੰਨੇ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀਂ ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹੋ	5	10	15	20	25	30
ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।	(12,762.82)	(16,288.95)	(20,789.28)	(26,532.98)	(33,863.55)	(43,219.42)
ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। (ਲੋੜ ਦਾ 80%)	(10,210.82)	(13,031.16)	(16,631.43)	(21,226.38)	(27,090.84)	(34,575.54)

ਨੋਟ: 30 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਮੁਦਰਾ ਸਫ਼ਿਤੀ ਕਾਰਨ ਵਰਤਮਾਨ ਖਰਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨਾ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਵੇਲੇ ਖਰਚੇ ਕਿਉਂ ਘੱਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ? (ਉਪਰ ਦਿੱਤੇ ਉਦਾਹਰਣ ਵਿੱਚ 80% ਹੈ)

- 1.
- 2.
- 3.

ਜਵਾਬ: ਰਾਮ ਅੱਜ ਤੋਂ 30 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਖਰਚਾ 43219 ਰੁਪਏ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ 80% ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਉਹ ਬਣੇਗਾ 34,575 ਰੁਪਏ।

ਚਰਣ 2: ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਕੋਸ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਪਏਗੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਖਰਚੇ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਆਉਂਦੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕੇ।

ਧਾਰਨਾ: ਕੋਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਉਪਰ ਆਮਦਨ ਦੀ ਦਰ 7%।

ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤ ਹੋਵ ਵਿਚ ਸਾਲ	10,210.25 ਰੁਪਏ ਦੇ ਖਰਚ ਲਈ	13,031.16 ਰੁਪਏ ਦੇ ਖਰਚ ਲਈ	16,631.43 ਰੁਪਏ ਦੇ ਖਰਚ ਲਈ	21,226.38 ਰੁਪਏ ਦੇ ਖਰਚ ਲਈ	27,090.84 ਰੁਪਏ ਦੇ ਖਰਚ ਲਈ	34,575.54 ਰੁਪਏ ਦੇ ਖਰਚ ਲਈ
5	585,130.95	746,791.84	953,116.66	1,216,445.22	1,552,526.61	1,981,461.08
10	1,117,707.64	1,426,509.65	1,820,627.96	2,323,633.90	2,965,611.10	3,784,954.77
15	1,602,450.28	2,045,177.75	2,610,222.66	3,331,379.05	4,251,777.66	5,426,465.43
20	2,043,655.17	2,608,279.41	3,328,898.92	4,428,612.31	5,422,425.66	6,920,541.77
25	2,445,232.68	3,120,805.39	3,983,026.38	5,083,463.13	6,487,930.27	8,280,428.78
30	2,810,742.02	3,587,298.21	4,578,402.57	5,843,330.78	7,457,735.34	9,518,170.11

ਰਾਮ 60 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ 75 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਜੀਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ 15 ਸਾਲ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਪੈਸੇ ਦੀ ਲੋੜ ਪਏਗੀ (75 ਸਾਲ-60 ਸਾਲ)

ਉਪਰ ਦਿੱਤੇ ਟੇਬਲ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 15 ਸਾਲ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ 54,26,465 ਰੁਪਏ ਆਪਣੇ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਚਰਣ 3: ਰਾਮ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਲਈ ਕੋਸ਼ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਆਪਣੀ ਬਚਤ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ 10% ਵੱਧਣ ਲਈ ਜੋ ਕਿ 30 ਸਾਲ ਚਲੇਗਾ, ਵਿਵਸਥਿਤ ਨਿਵੇਸ਼ ਯੋਜਨਾ (ਸੀ.ਆਈ.ਪੀ) ਨੂੰ ਖੋਲ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਪੈਸੇ ਪਾਏਗਾ। ਕੋਸ਼ ਲਈ ਪੈਸਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਮ ਨੂੰ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਕਿੰਨਾ ਪੈਸਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ?

ਹਿਸਾਬ:

ਹਿਸਾਬ ਲਈ ਅਸੀਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਲਈ ਕੋਸ਼ ਲਭਾਂਗੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਕੋਸ਼ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਰਕਮ ਨਾਲ ਗੁਣਾਂ ਕਰਾਂਗੇ।

ਵਿਆਜ /ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ	10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕੋਸ਼ ਲਈ ਮਾਸਿਕ ਨਿਵੇਸ਼					
	5	10	15	20	25	30
6%	(14,321.72)	(6,125.04)	(3,468.51)	(2,194.69)	(1,471.50)	(1,021.18)
8%	(13,621.38)	(5,516.23)	(2,943.09)	(1,746.24)	(1,093.09)	(705.41)
10%	(12,958.11)	(4,963.82)	(2,489.91)	(1,381.24)	(804.40)	(480.93)
12%	(12,329.91)	(4,463.57)	(2,101.14)	(1,087.13)	(587.47)	(324.57)
15%	(11,449.24)	(3,802.02)	(1,622.41)	(753.54)	(362.77)	(177.56)

ਉਪਰ ਦਿੱਤੇ ਟੇਬਲ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਇਹ ਪਤਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ 480 ਰੁਪਏ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ 54 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਲਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਮਹੀਨੇ 2592 ਰੁਪਏ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ। $(54/10) \times 480 = 2592$ ਰੁਪਏ

ਕਾਰਜ: ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਕੋਸ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਕਰੋ ਅਤੇ ਨਾਲ ਉਸ ਲਈ ਕਿੰਨੇ ਮਾਸਿਕ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਪਰ ਦਿੱਤੇ ਟੇਬਲਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਹਿਸਾਬ ਕਰੋ।

1. ਤੁਹਾਡੇ ਮਾਸਿਕ ਖਰਚੇ ()

(ਹਿਸਾਬ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਤਹਿਤ ਮਾਸਿਕ ਖਰਚੇ 10,000 ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਖਰਚੇ 20,000 ਰੁਪਏ ਹਨ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਕੋਸ਼ ਨੂੰ 2 ਸਾਲ ਨਾਲ ਗੁਣਾਂ ਕਰ ਦਿਉ।

2. ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਸਮੇਂ 5% ਮੁਦਰਾ ਸਫ਼ਿਤੀ ਦੀ ਦਰ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਖਰਚੇ

ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀਂ ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤ ਹੋਵੋਗੇ।	5	10	15	20	25	30
ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।	(12,762.82)	(16,288.95)	(20,789.28)	(26,532.98)	(33,863.55)	(43,219.42)
ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। (ਲੋੜ ਦਾ 80%)	(10,210.82)	(13,031.16)	(16,631.43)	(21,226.38)	(27,090.84)	(34,575.54)

3. ਨਗਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦਾ ਨੇਮ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿੰਨੇ ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਕੋਸ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਹੋਣ ਵਿਚ ਸਾਲ	10,210.25 ਰੁਪਏ ਦੇ ਖਰਚੇ ਲਈ	1,031.16 ਰੁਪਏ ਦੇ ਖਰਚੇ ਲਈ	16,631.43 ਰੁਪਏ ਦੇ ਖਰਚੇ ਲਈ	21,226.38 ਰੁਪਏ ਦੇ ਖਰਚੇ ਲਈ	27,090.84 ਰੁਪਏ ਦੇ ਖਰਚੇ ਲਈ	34,575.54 ਰੁਪਏ ਦੇ ਖਰਚੇ ਲਈ
5	585,130.95	746,791.84	953,116.66	1,216,445.22	1,552,526.61	1,981,461.08
10	1,117,707.64	1,426,509.65	1,820,627.96	2,323,633.90	2,965,611.10	3,784,954.77
15	1,602,450.28	2,045,177.75	2,610,222.66	3,331,379.05	4,251,777.66	5,426,465.43
20	2,043,655.17	2,608,279.41	3,328,898.92	4,428,612.31	5,422,425.66	6,920,541.77
25	2,445,232.68	3,120,805.39	3,983,026.38	5,083,463.13	6,487,930.27	8,280,425.78
30	2,810,742.02	3,587,298.21	4,578,402.57	5,843,330.78	7,457,735.34	9,518,170.11

4. ਆਪਣੇ ਕੋਸ਼ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਮਾਸਿਕ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਪਏਗੀ।

ਧਾਰਨਾ: ਤੁਸੀਂ ਜੋਖਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਮਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਆਜ ਦਰ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਹਿਸਾਬ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਤੁਹਾਨੂੰ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕੋਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮਿਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ਰੂਰਤ 20 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਮਾਸਿਕ ਨਿਵੇਸ਼ ਨੂੰ 2 ਨਾਲ ਗੁਣਾਂ ਕਰ ਦਿਉ।

ਵਿਆਜ/ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ	10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕੋਸ਼ ਲਈ ਮਾਸਿਕ ਨਿਵੇਸ਼					
	5	10	15	20	25	30
6%	(14,321.72)	(6,125.04)	(3,468.51)	(2,194.69)	(1,471.50)	(1,021.18)
8%	(13,621.38)	(5,516.23)	(2,943.09)	(1,746.24)	(1,093.09)	(705.41)
10%	(12,958.11)	(4,963.82)	(2,489.91)	(1,381.24)	(804.40)	(480.93)
12%	(12,329.91)	(4,463.57)	(2,101.14)	(1,087.13)	(587.47)	(324.57)
16%	(11,449.24)	(3,802.02)	(1,622.41)	(753.54)	(362.77)	(177.56)

10. ਉਦਯੋਗਪਤੀ ਬਣਨ ਲਈ ਵਿੱਤ ਯੋਜਨਾ

ਉਦਯੋਗਪਤੀ ਬਣਕੇ ਬਿਜ਼ਨਸ ਲਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਬਿਜ਼ਨਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਹੀ ਆਰਥਕ ਵਿਚਾਰ ਬੜੇ ਨਿਰਣਾਕਾਰੀ ਤੇ ਨਾਜ਼ੁਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਬਿੱਲਾਂ ਦੇ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਲਾਂਚ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਾਰੇ ਖਰਚਿਆਂ ਤੇ ਬਿੱਲਾਂ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ।

ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਦਮ ਜੋ ਇਸ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਵੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ:

1. ਆਪਣੀਆਂ ਵਿੱਤੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਬਿਜ਼ਨਸ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰੋ। ਆਪਣੀ ਆਮਦਨੀ ਦੇ ਯਥਾਰਥਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾਲ ਅਤੇ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੇ ਤਤੋਂ 5 ਸਾਲਾਂ ਤਕ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਬਿਜ਼ਨਸ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਓ।
2. ਉਦਯੋਗਪਤੀ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਪੱਕੀ ਨੌਕਰੀ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵੇਲੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਬਚਤ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾਓ। ਆਪਣੀ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਧਨ ਪਾਸੇ ਬਚਾਉਂਦੇ ਜਾਓ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੇਵਲ ਬਿਜ਼ਨਸ ਲਾਂਚ ਤੇ ਹੀ ਖਰਚਣਾ ਹੈ।
3. ਦੋਸਤਾਂ ਮਿੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਵੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦੇ ਰਹੋ। ਇਕ ਰਸਮੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਬਣਾਓ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲੋੜ ਪੈਣ ਤੇ ਜੇਕਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਬਿਜ਼ਨਸ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਤੇ ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ ਧਨ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿਓਗੇ।
4. ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਹੀ ਫ੍ਰੀਲਾਂਸ ਕੰਮ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਰੰਭ ਕਰ ਦਿਓ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਰਹੇ ਕਿ ਕੰਮ ਦੌਰਾਨ ਤੁਸੀਂ ਗ੍ਰਾਹਕਾਂ ਦੇ ਮਗਰ ਨਾ ਦੌੜੋ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਕਰੋ ਜੋ ਵਿਵਾਦ ਖੜਾ ਕਰੇ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸੰਬੰਧ ਸਥਾਪਤ ਕਰੋ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਉਪਰ ਕੰਮ ਕਰੋ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਤੁਸੀਂ ਪੂਰਨ ਉਦਯੋਗਪਤੀ ਬਣ ਜਾਓ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਦੁਰਸਾਉਣ 'ਚ ਇਹ ਅਨੁਭਵ ਸਹਾਈ ਹੋਣਗੇ।
5. ਪਬਲਿਕ ਸੈਕਟਰ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਰਿਣ ਲੈਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿਓ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਉਦਯੋਗਪਤੀ ਲਈ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਆਰਥਕ ਮਦਦ ਦੇ ਸਰੋਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਣ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਪੈਸਾ ਪੇਸ਼ਗੀ, ਘਟਾਉ ਛੋਟ ਬਿਲ (ਡਿਸਕਾਉਂਟ) ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿੱਤ, ਟਰਮ ਲੋਨ, ਨਿਰਯਾਤ ਵਿੱਤ ਆਦਿ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਮਦਦ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਸਕੀਮਾਂ ਚਲਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਵਿਕਾਸ ਸੰਗਠਨ (ਐਸ.ਆਈ.ਡੀ.ਓ.) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ (ਐਨ.ਐਸ.ਆਈ.ਸੀ.) ਆਦਿ ਰਾਹੀਂ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਸਹੂਲਤਾਂ, ਤਕਨੀਕੀ ਮਦਦ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ ਵਪਾਰਕ ਸਹਾਇਤਾ ਆਦਿ ਸਕੀਮਾਂ ਮੁਹਈਆ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕੁਝ ਨੁਕਤੇ ਸੁਝਾਅ ਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀਆਂ:

1. ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਗ੍ਰਾਹਕਾਂ ਤੋਂ ਸਹੀ ਵਕਤ ਰਕਮ ਵਸੂਲੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਪਾਉਂਦੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਉਦਯੋਗ ਆਰੰਭ ਕਰਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਬਿੱਲਾਂ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਇੰਨੀ ਪੂੰਜੀ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਰਕਮ ਤੁਸੀਂ ਬਚਤ ਰੂਪ 'ਚ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਰਿਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ।
2. ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਪੈਸਾ ਦੋਸਤਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਹੁਦਾਰ ਲੈਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਰਿਣ ਜਾਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਿਖਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਲਓ।

11. ਪੌਨਜ਼ੀ ਸਕੀਮਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ

ਪੌਨਜ਼ੀ ਸਕੀਮ ਇਕ ਛਲਪੂਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ ਨਿਵੇਸ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਥੋੜੇ ਜੇਥਮ ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਮਦਨ ਦਾ ਵਾਇਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਕੀਮ ਵਿਚ ਅਸਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਕਮਾਏ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਆਮਦਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਏ ਪੈਸੇ ਤੋਂ ਜਾਂ ਫਿਰ ਨਵੇਂ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਕੀਮ ਵਿਚ ਲਾਏ ਗਏ ਪੈਸੇ ਤੋਂ ਆਮਦਨ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਮਦਨ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਪੌਨਜ਼ੀ ਸਕੀਮ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਲਈ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਵੱਧਦੀ ਪੈਸੇ ਦੀ ਆਮਦ ਹੋਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਸਕੀਮ ਚਲਦੀ ਰਹੇ।

ਇਸ ਸਿਸਟਮ ਦਾ ਢੇਰ ਹੋਣਾ ਤੈਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਆਮਦਨ (ਜੇ ਥੋੜੀ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ) ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਪੈਸੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਰ ਇਸ ਸਕੀਮ ਦੇ ਢੇਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪੌਨਜ਼ੀ ਸਕੀਮ ਉੱਤੇ ਸ਼ਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਸ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬਿਨਾਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਾਏ ਸਿਕਿਉਰਟੀਆਂ ਵੇਚ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਕੀਮ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਜੁੜਨ ਕਾਰਨ ਇਸ ਸਕੀਮ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਸੁਭਾਵਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੜਿਆ ਜਾਵੇ?

ਪੌਨਜ਼ੀ ਸਕੀਮ ਨਵੇਂ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਆਮਦਨ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਇਦਾ ਕਰਕੇ, ਜੋ ਹੋਰ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ, ਲਲਚਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਰ ਥੋੜੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਆਮਦਨ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਆਸਾਧਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਾਧਾਰਨ ਆਮਦਨ ਵਰਗੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪੌਨਜ਼ੀ ਸਕੀਮ ਦੀ ਗੁੰਝਲ ਨੂੰ ਕੱਢਣਾ

- ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਹੋਰ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਇਸ ਸਕੀਮ ਵਿਚ ਜੁੜਦੇ ਜਾਣਗੇ ਇਸ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵੀ ਵੱਧਦੀ ਜਾਏਗੀ।
- ਬੱਚਿਆ ਹੋਇਆ ਪੈਸਾ ਲੈਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭੱਜ ਵੀ ਸਕਦੇ ਹਨ।
- ਇਹ ਸਕੀਮ ਆਪਣੇ ਹੀ ਭਾਰ ਥੱਲੇ ਦਬ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਵੇਸ਼ ਘੱਟ ਹੋਣ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਇਦਾ ਕੀਤਾ ਪੈਸਾ ਚੁਕਾਉਣ ਵਿਚ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏਗੀ।
- ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀਆਂ ਬਾਹਰੀ ਤਾਕਤਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਕਾਨਮੀ ਵਿਚ ਆਈ ਅਚਾਨਕ ਗਿਰਾਵਟ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੈਸਾ ਕੱਢਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਬਲਕਿ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਚਾਲ ਦੀ ਇਹ ਮੰਗ ਹੈ।
- ਨਿਵੇਸ਼ ਪੌਨਜ਼ੀ ਸਕੀਮਾਂ ਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹੋ।

12. ਟੈਕਸ ਬਚਤ ਸੁਝਾਅ

‘80 ਸੀ’ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਟੌਤੀ

ਹਰ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਚ ਇਹ ਟੈਕਸ ਬਚਤ ਸਕੀਮ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਚਰਚਿਤ ਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਟੈਕਸ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਬ੍ਰੈਕਟ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦਾ ਅਨੁਸਰਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਲੱਖ ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਤੇ ਟੈਕਸ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਟੌਤੀ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪੈਸਾ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ, ਪ੍ਰੋਵੀਡੈਂਡ ਫੰਡ, ਮਿਊਚੂਅਲ ਫੰਡ ਦੀ ਈ.ਐਲ.ਐਸ.ਐਸ ਸਕੀਮ, ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਂਕ ਜਮਾ ਖਾਤਾ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਸੇਵਿੰਗ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਅਤੇ ਘਰ ਦੇ ਰਿਣ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਭਾਗ ਆਦਿ ਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਟੈਕਸ ਕਟੌਤੀ ਦੀ ਸੀਮਾ 1,00,000 ਰੁਪਏ ਹੈ।

‘80 ਡੀ’ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਟੌਤੀ

ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਬੀਮਾ ਆਪਣੇ ਲਈ, ਪਤੀ/ਪਤਨੀ ਲਈ, ਤੁਹਾਡੇ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਮਾਂਪਿਓ ਲਈ ਅਤੇ ਨਿਰਭਰ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਜਿਸ ਦੀ ਕਟੌਤੀ 15,000 ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੋੜ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਲਿਸਿਟ 20,000 ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

‘80 ਜੀ’ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਟੌਤੀ

ਤੁਹਾਡੀ ਟੈਕਸ ਯੋਗ ਆਮਦਨੀ ਵਿਚੋਂ ‘ਨੈਸ਼ਨਲ ਚਿਲਡਰਨ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ’, ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲੇ ਜਾਂ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਨਾਂ ਹੋਵੇ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰੀਲੀਫ ਫੰਡ, ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਅਦਾਰੇ ਆਦਿ ਲਈ ਟੈਕਸ ਦੀ ਛੂਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਦਾਨ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕੁੱਲ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ 50% ਤਕ ਦੀ ਰਕਮ ਉੱਤੇ ਟੈਕਸ ਵਿਚ ਛੂਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

‘ਸੈਕਸ਼ਨ 24’

ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਉਸਿੰਗ ਰਿਣ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਵਿਆਜ ਉੱਪਰ ਕਟੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਟੌਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਆਜ ਦੀ ਛੂਟ ਉਤਪਨ ਹੋਣ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ (accrual basis) ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਲ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਭਾਵੇਂ ਨਕਦੀ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਭੁਗਤਾਨ ਨਾ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ। ਵਿਆਜ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੁਦਾਰ ਚੁੱਕੀ ਪੂੰਜੀ ਉਪਰ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ ਨਾ ਕਿ ਅਨੁਮਾਨਤ (notional) ਪੂੰਜੀ ਉੱਪਰ। ਪੈਸਾ ਕੇਵਲ ਜਾਇਦਾਦ/ਮਕਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਘਰ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਦੇ ਮਕਸਦ ਤੋਂ ਹੁਦਾਰ ਲਿੱਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਤਾਜ਼ੇ ਰਿਣ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਵਿਆਜ ਉੱਪਰ ਤੇ ਹੋਰ ਮੌਜੂਦਾ ਰਿਣ ਭੁਗਤਾਨ ਉੱਤੇ ਵੀ ਆਗਿਆ ਹੈ।

ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਟੌਤੀ ਦੀ ਰਕਮ ਕੇਵਲ ਡੇਢ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਹੈ। ਇਹ ਧਨ ਕੇਵਲ ਇਕ ਅਪ੍ਰੈਲ 1999 ਤੋਂ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਈਮਾਰਤ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਾਂ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਉਧਾਰ ਲਿੱਤੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਉਸਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੂੰਜੀ ਉਧਾਰ ਲਿੱਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

* ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਨਵੀਆਂ ਸੂਚਨਾਂ ਤੇ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣ।

13. ਵਿੱਤੀ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ

ਵਿੱਤੀ ਉਤਪਾਦ ਕਿਥੋਂ ਖਰੀਦੇ ਜਾਣ? (ਵਿਕ੍ਰੇਤਾ, ਵਿਚੋਲਾ ਜਾਂ ਦਲਾਲ ਤੋਂ)

- ਵਿਚੋਲੇ/ਵਿਤਰਣ ਕਰਤਾ- ਆਈ.ਪੀ.ਓ. (ਭਾਰਤੀ ਡਾਕ ਘਰ) 'ਚ ਦਸਤਖਤ (subscription) ਦਲਾਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਵਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਾਰਮ ਵੀ ਦਲਾਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਵਿਤਰਣ ਕਰਤਾ ਕੋਲੋਂ ਲਿਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।
- ਦਲਾਲ- ਦਲਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਈ ਸੇਵਾਵਾਂ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਕਵਿਟੀ ਦਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ, ਕਰਜ਼ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਅਤੇ ਵਿਉਤਪੱਤੀ ਪ੍ਰਾਡਕਟ, ਮਿਉਚੂਅਲ ਫੰਡ ਯੂਨਿਟ, ਆਈ.ਪੀ.ਓ (ਸਬਸਕ੍ਰਿਪਸ਼ਨ) ਆਈ.ਪੀ.ਓ. ਦਸਤਖਤ ਆਦਿ।
- ਇੰਟਰਨੈੱਟ- ਮਿਉਚੂਅਲ ਫੰਡ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਜਿਹੜੇ ਮਿਉਚੂਅਲ ਫੰਡ ਬਿਜ਼ਨਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਆਨਲਾਈਨ ਮਿਉਚੂਅਲ ਫੰਡ ਦੀ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ ਅਤੇ ਐਕਸਚੇਂਜ ਟ੍ਰੇਡ ਫੰਡ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਮੁੱਹਈਆ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ।
- ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ- ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਵਿਚ ਬੰਦ ਅੰਤ ਮਿਉਚੂਅਲ ਫੰਡ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦਲਾਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਖਰੀਦਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ਮਿਉਚੂਅਲ ਫੰਡ ਕੰਪਨੀਆਂ- ਖੁੱਲੇ ਅੰਤ ਵਾਲੇ ਫੰਡ ਐਨ.ਏ.ਵੀ. ਤੋਂ ਮਿਉਚੂਅਲ ਫੰਡ ਕੰਪਨੀ ਤੋਂ ਖਰੀਦੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਦਲਾਲ ਦੀ ਚੋਣ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ?

- ਦਲਾਲ ਸੇਬੀ (ਐਸ.ਈ.ਬੀ.ਆਈ.) ਵਿਚ ਪੰਜੀਕ੍ਰਿਤ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
- ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਪਹਿਲੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਵਿਵਰਣ ਦਲਾਲ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੁਲਝਾਇਆ ਵਿਵਰਣ ਮੁੱਹਈਆ ਕਰਵਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਆਪਣੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਸੂਚੀ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੈਕਿਓਰਿਟੀ ਮਾਰਕਿਟ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਬਣਨ ਲਈ ਕਦਮ

- ਪਹਿਲੀ ਕਸੌਟੀ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੈਨ ਕਾਰਡ ਰੱਖੋ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।
- ਅਗਲਾ ਕਦਮ ਇਹ ਕਿ ਬੈਂਕ ਖਾਤਾ ਅਤੇ ਡੀ-ਮੈਟ ਖਾਤਾ ਖੋਲੋ। ਡੀ-ਮੈਟ ਖਾਤਾ ਅਕਸਰ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਫੰਡਾਂ ਅਤੇ ਸੈਕਿਓਰਿਟੀਜ਼ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਹੋ ਸਕੇ।
- ਜਦੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਕਦਮ ਪੂਰੇ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਅਗਲਾ ਕਦਮ ਦਲਾਲ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾ ਕੇ.ਵਾਈ.ਸੀ. ਫਾਰਮ ਭਰ ਕੇ ਦਲਾਲ-ਗ੍ਰਾਹਕ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ 'ਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਫਿਰ ਦਲਾਲ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗ੍ਰਾਹਕ 'ਆਈ.ਡੀ.' ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਪੈਨ ਨੰਬਰ ਮਾਰਕਿਟ ਅਤੇ ਐਕਸਚੇਂਜ ਤੋਂ ਪਾਰ ਵੀ ਇਕ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਦੇ ਪਛਾਣ ਪੱਤਰ ਦਾ ਕਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਸਟਾਕ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ।

14. ਆਰਥਕ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਲਾਭ

ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਦੀ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੋੜ ਦੋ ਖੇਤਰਾਂ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਪਹਿਲੀ ਤਾਂ ਨਿਜੀ ਵਿੱਤ ਦਾ ਨਿਘਾਰ ਜਾਂ ਗਿਰਾਵਟ। ਅੱਜ ਦੀ ਜਵਾਨ ਪੀੜੀ ਆਪਣੀ ਚੱਦਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਪੈਰ ਪਸਾਰਦੇ ਹਨ, ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਰਖਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਖਤਰੇ ਵਾਲੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਦੂਜਾ ਅਕਸਰ ਨਵੇਂ ਅਤੇ ਜਟਿਲ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਆਰਥਕ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦਾ ਪਸਾਰ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਗ੍ਰਹਕਾਂ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਵਿੱਡ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਗਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਤਾਬਹਕੂਨ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਬਦਲਦੇ ਟੈਕਸ ਕਾਨੂੰਨ ਮਜ਼ਬੂਤ ਆਰਥਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਲਈ ਦੋਹਰੇ ਤੌਰ ਤੇ ਲੋੜ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਨੇ।

ਸਰਾਕਰੀ ਨੌਕਰ ਵੀ ਸ਼ਾਸਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੋਂ ਪੁਰਬਲੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਯੋਗਦਾਨ ਮੰਗਦੇ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਲਾਭਾਂ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਯੋਜਨਾ ਅੱਜ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਯੋਗ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਵਿੱਤ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਂ ਆਰਥਕ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਕੁਝ ਲਾਭ:

- _ ਇਸ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡਾ ਭਵਿੱਖ ਸੁਰਖਿਅਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਰਥਕ ਗਿਆਨ ਦੀ ਕਮੀ ਨਾਲ ਨਿਜੀ ਮਨੁੱਖ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਲੰਮੇ ਕਾਲ ਤਕ ਦੇ ਲਕਸ਼ਾਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵੱਡੇ ਆਰਥਕ ਖਤਰੇ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।
- _ ਆਰਥਕ ਆਪਤਕਾਲ ਵਲੋਂ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿ ਕੇ ਆਪਣੀ ਆਰਥਕ ਯੋਜਨਾ ਵਿਚ ਅਚਨਚੇਤ ਆਏ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਆਏ ਸੰਕਟਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।
- _ ਜੇ ਲੋਕ ਆਰਥਕ ਤੌਰ ਤੇ ਸਿਆਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਜਾਦੂ ਜਾਂ ਜਿਨਾਂ ਉਤਪਾਦਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਜਾਂ ਬੇਲੋੜੇ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਪਦਾਰਥ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹਨ।
- _ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਇਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਰਥਕ ਵਿਦਿਆ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੰਤਵ ਦੇ ਨੇੜੇ ਲਿਆਉਣ 'ਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਹੈ।
- _ ਇਸ ਨਾਲ ਪੈਸੇ ਦੀ ਕਦਰ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਫਿਜ਼ੂਲ ਖਰਚੀ ਤੋਂ ਰੋਕਦੀ ਅਤੇ ਬਚਤ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ।
- _ ਤੁਸੀਂ ਉਤਪਾਦਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਦੀਆਂ ਰਿਣ ਸਕੀਮਾਂ ਬਾਰੇ ਵਧੇਰੇ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੈ।
- _ ਇਹ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਇਕ ਵਧੀਆ ਉਦਾਹਰਣ ਹੋ।
- _ ਧਨ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਤੁਹਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹੋਰ ਕਈ ਪੜਾਵਾਂ ਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

15. ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਔਂਕੜਾਂ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਵਿਧੀ

ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ

- _ ਸੈਕਿਓਰਿਟੀ ਐਕਸਚੇਂਜ ਬੋਰਡ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (ਐਸ.ਈ.ਬੀ.ਆਈ.) ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਮੂਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਅਜ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।
- _ ਸੇਬੀ (ਐਸ.ਈ.ਬੀ.ਆਈ.) ਸਾਰੇ ਵਿਚੋਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਾਰਕਿਟ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਹਿਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਾਰਕਿਟ ਦੇ ਵਿਵਸਥਿਤ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਹਿਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।
- _ ਸੇਬੀ ਨੇ (Investor Protection and Education Fund) 2009 ਸੇਬੀ ਨਿਯਮ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਘੋਸ਼ਿਤ (ਸੁਚਿਤ) ਕੀਤੇ ਸਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਫੰਡ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਲਿਆਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।
- _ ਵਿਦਿਅਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੈਸੀਨਾਰ, ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ, ਯੋਜ ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਪਰਕਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰਖ ਕੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।
- _ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰਖ ਕੇ ਜਾਗਰੁਕਤਾ ਪਰੋਗਰਾਮ ਮੀਡੀਆ, ਪ੍ਰਿੰਟ, ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਆਦਿ।
- _ ਬੋਰਡ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਸੰਗਠਨ ਲਈ ਫੰਡ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਜਾਗਰੁਕਤਾ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ।
- _ ਬੋਰਡ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਸੰਗਠਨ ਦੀ ਮਦਦ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੈਕਿਓਰਿਟੀ ਵਿਚ ਸੁਚਿਤ ਜਾਂ ਸੁਚਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਸੁਝਾਵ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈਓਂ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਣਾ।
- _ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫੰਡ (ਆਈ.ਪੀ.ਐਫ) ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭੁਗਤਾਨ ਤੋਂ ਖੁੰਝਣ ਵਾਲੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਬਾਰੇ ਸੁਣਨਾ।
- _ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੰਪਨੀ (ਐਕਸਚੇਂਜ) ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਆਪੋ ਵਿਚਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਦਖਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦੀ ਸੁਧਾਰ ਵਿਧੀ

- _ ਸੇਬੀ ਅਤੇ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਨੇ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦੀ ਸੁਧਾਰ ਯੰਤਰ ਵਿਧੀ ਸੈੱਲ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਾਰਕਿਟ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- _ ਸੈਬੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜਾਂ, ਪੰਜੀਕ੍ਰਿਤ ਦਲਾਲਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਲਾਲਾਂ, ਜਮਾ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸੁਚਿਤ ਕੰਪਨੀਆਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਈ.ਮੇਲ ਆਈ.ਡੀ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰ ਕੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਗ੍ਰੀਵੈਂਸ ਰੀਡ੍ਰੈੱਸਲ ਡੀਵੀਜ਼ਨ ਸੰਗਤੀ ਨਿਯੁਕਤ ਹੈ।
- _ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਮੁਆਵਜ਼ਿਆਂ ਲਈ ਸੇਬੀ (ਐਸ.ਈ.ਬੀ.ਆਈ.) ਨੇ ਇਕ ਜੰਤਰ ਵਿਧੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ।
- _ ਸੇਬੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ ਮੁੰਬਈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰੀ ਦਫਤਰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, ਚੇਨਈ, ਕੋਲਕਤਾ ਅਤੇ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਵਿਚ 'ਵਾਕ ਇਨ' (walk-in) ਸੇਵਾਵਾਂ ਸਾਰੇ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਮੁਹਈਆਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ

ਹਨ। ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਉੱਥੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਔਂਕੜਾ ਵਿਰੁੱਧ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਈਜਾਦ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਸੇਬੀ ਦੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਜੀ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਵੀ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ।

- _ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਸੇਬੀ 'ਚ ਆਪਣੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵੀ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ: investorcomplaints@sebi.gov.in
- _ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਸੇਬੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਮਦਦ ਸਲਾਹ ਲਈ ਇਸ ਪਤੇ ਤੇ ਪੁੱਛ ਸਕਦੇ ਹਨ: asksebi@sebi.gov.in

ਸੈਕਿਓਰਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਐਕਸਚੇਂਜ ਬੋਰਡ ਆਫ ਇੰਡੀਆ

ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵਿੱਤ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਦਿਅਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਡਿਊਲ ਲਈ:

1. ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ
2. ਕਾਲਜ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ
3. ਮੱਧ ਵਰਗੀ ਆਮਦਨੀ ਗਰੁੱਪ
4. ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ
5. ਸੇਵਾ ਨਿਵ੍ਰਿਤੀ ਯੋਜਨਾ
6. ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ ਲਈ ਜਾਂ ਹੋਮ ਮੇਕਰਜ਼
7. ਸਵੈ ਸਹਾਇਤਾ ਗਰੁੱਪ

ਜਾਂ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਾਜ਼ਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਸ਼ੇ ਲਈ:

1. ਦਿੱਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ।
2. ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।
3. ਸੈਕਿਓਰਿਟੀ ਗਾਈਡ ਟੂ ਇਨਵੈਸਟਰ/ ਵਾਪਾਰ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾਏ।
4. ਡੀ-ਮੈਟ ਖਾਤਾ ਅਤੇ ਬੈਂਕ (ਡੀਪੋਜ਼ਿਟਰੀਜ਼)
5. ਮਿਊਚੁਅਲ ਫੰਡ- ਕਰੋ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰੋ
6. ਸੰਗਠਿਤ ਨਿਵੇਸ਼ ਸਕੀਮ - ਕਰੋ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰੋ
7. ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖਰੀਦਣਾ ਜਾਂ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ, ਸੈਕਿਓਰਿਟੀਜ਼ ਦੀ ਡੀ ਲਿਸਟਿੰਗ ਕਰਨਾ
8. ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਲੈਣਾ (Take over regulations)
9. ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ - ਕਿਵੇਂ ਸੁਲਝਾਉਣੀਆਂ।

ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਸੇਬੀ (ਐਸ.ਈ.ਬੀ.ਆਈ.) ਨੂੰ ਇਸ ਪਤੇ ਤੇ ਲਿਖੋ: feprogram@sebi.gov.in

ਜਾਂ

Deputy General Manager
Investor Awareness Division
Securities and Exchange Board of India
SEBI BHAVAN
Plot No – C4-A, G- Block
Bandra Kurla Complex, Bandra (East)
Mumbai 400051
Tel: +91 022 26449218